Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дենз ◆ ЕРА, 2 ИЮНЬ, 1983 ШУ. ◆ № 66 (6788). ◆ Мах 3 кап.

ХЬИНАРЕЧА ВАХТЕ

Буровой начальника Ильичев Евгений Ивановича куьйгалхху бригада бурув тохаш я Горагорск поселкерчу № 98 — Эльдарово ялача скважиназа кlаларча мела тlоьшшита тохкам бара лаьрхlа.

Тlехдика болх бир бригадо апрель бетта, бурув тохара план 158 процент кхочуш а еш. Бурув тохара сутхал лакхьеннай бригаде. Карара шу доладелча дено тlехдика къахьегаш ба бурувдеттараш.

Коллектива толамаш даха гlо даьрех да социалистически яхьа тайп-тайпарча формаех пайда ийбар. Хlанз шера яхь йоьржаьлй бригаде «Хlора балха дийнахьа дисциплина тlехдикех хьадер дукхагlен хилийта!» ялача девизагlа. Цкъа санна дукхаза е социалистически яхье котало яьлай бригадо УБР-е меттера «Грознефть» объединене гlолла а. Цу коллективе цlендаь дlадаьккхед оборудовании болхлойн сайна латтийта, из карагlдалийтад къахьегам лерттlа вlаштlехьбаккхарон дисциплина боагтlача боарам тlа делаярон, бригаде материально - техническим lалашо хиларо.

Вахта хуьцалуча хана бурув тохара процесс цкъан сецнуьта сопа а ца еш, хуьцалу болх беш бараш. Карара пятилетка хьинарерча къахьегамца белгалъяьккха, кьина парте баьча тlахьехама сийна керда доккхагlа социалистически декхараш тlаьйцад бригада коллективо, шу чакхдалале 3500 метр бурув тоха. Дика лел бригаде материально - техническим маьхалелаш дlаухийтила а. Кердача скважинаьа бурув тоха дlадоладале дика тохк цигара хьалаш, бурув тохара режим оттаю. Хlаьта бурув тохача мила осташ, езаш йола оборудовании массаза а шиь боьрамагlа лелаю.

Цу дерригача гlуллакхаша торо хилийтай бригада пхе бетта план хаьал хьалха кхоачашъе.

Д. ГАБАЕВ.

В. И. Ленина цlерагlча Грозненски меккдаьтта чакхдоахача завода центральни заводской лабораторе меттел ерригача заводе а дика йовзаш чlоагlа лоархlаш я лаборантка, къахьегама ветеран Банникова Надежда Сергеевна. ДикагIйола кагирхой хьехамча лоархlаш я из цу предприяте. Дукхача шерашка шиь балха тlа lоаь йоьнха опыт кимаьрша дlайовзийт цо къоначча болхлошта. Надежда Сергеевнас хьалхкхебаь лаборанткаш итташ ба. Цхьа шу дlадодиц цо шиъ-кхоъ говзанча ца кийчъеш. Цер дег тlара доагlача дlайхача дешаща дукхаза беркал хьахад цуьна.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) къона лаборантка Ирасханова Лидия къахьегама ветеран Банникова Надежда Сергеевнан.

И. ПЛИЕВА сурт.

Консерваш арахеца кийчлу

Хlама хьадара ийсса да хьалдаьр лорадари пох бизза пайда ацари, оал. Иштта йоах «Чеченингушконсервпром» объединене Грознерча Октябрьски консерви завода профкома председатела Мизаев Садудин Вуна[illegible].

— Укх шера цlаккха ца хиннача тайпара чlоагlа кийчлу тхо колхозашкарен совхозашкарен доагlергдола баьцадаараш соми хьачуэца, — йоах Садудин Вунаховича, — Тхоаш долта хьиккхьча наргаш, помидораш, lажаш, кхьийола бийдал ца йойташ, ца талхийташ чакхъяккха, цох йоагlаш йола кхачан продукташ хьаа кийчлу тхо.

Доагlаше я баьцадараш соми хьачуэцара, ца талхийтера, йоагlаш йола температура чуь йола оттара хьисапе капитальни кхоале хьалъяьй. Хьакхьччача тайпара керда йолаш из бийдал чакхъякха йолаш тхоге торо хулийтаргья цо. Цига иштта лоаттаа йиш хургья хьаль яьнна продукци а. Хlанзалца из хиннаяц тха.

Дlахо цо дийцар цехашка еча кийчонах. 19 мае заводе хиннай йийлла партийни собрани. Цига дийца керттера дош да укх шера хьачуэца баьцадараш соми ца талхийташ чакхбахаре завод кийчъяр. Массе а цехашка чуйнна еш латт ремонт. Продукци чакхъяккхара консерви цех цхьа лоадам боацача хlамашкара дlакийкхиче кийчъяь яьнай. Оборудовани тоаяй, керда яр оттаяй. Июнь бетта хьалхарча декаде йизза тоаяь яргья из цех.

Цунца цхьана тоаеш, кийчъеш я соми чакхбоаккха, мут йоаиха цехаш а. Консерви цехе а санна, цар чу а оттаю керда оборудовани. Хlаьта ерриге завод июнь бутт чакхбоаллалц кийчъяь яргlолаш я.

— Хlанзалца ца хиначча тайпара доккха да тха коллективана укх шера хьалхашка латта декхар, — йоах завода технолога, партийни организаце секретара Парагульгова Дугурхана. 16 миллион условни банка консерваш кийчъе езаш да тхо. Уж хул дlадахича шера тха предприяте арахецаш хинначул 5 миллион совгlа условни банка дукхагlа. Цул совгlа, оаха укх шера арахецаргья баллонашка ехна маринованни нарсаш, компоташ, берхlалла елла кабуц. Уж продукташ тха заводе эггара хьалхa хьас йолаергья.

Совхка хиннача КПСС Центральни Комитета майски Пленуме тlаьйца Кхачан программа кхоачашъе езаш хиларца дувзаденна шерlеннай тха предприяти а. Дерригача халкъа гlулакх хинна дlаэтта из программа толаме кхоачашъяра шоай низ ца кхобеш, хьинаре къахьега лерхI тха болхлоша.

Сезоне завод кийчъярца цхьани юкъ тlа а кийчбеш ба консерваш оборудоване тlа болх бергбола вах а. ГПТУ 12 йолча кийчбеш ва 8 контролер. Уж хургба стерелизатора, сварщика, вхы говзалаш йола болхлой. Героде Цейске вахийта, цига аппаратчик - стерелизатор хургволаш lомалуш ва цхьа саг. Хlаьта завода коллективо шиь низаца lомаваьа 8 варщик, цхьа слесарь, 3 аппаратчик, стерелизатор.

Завод нердача сезона кийчъеча къаьстта чlоагlа къахьег слесараша Абумуслимов Рамзана, Багиев Садудина, токара Арапханов Тlахlира, слесаре - ремонтника Куфтарев Виктор Иосифовича.

Завод сезона кийчъярга хаддаза хьожаш, ремонтиекашта юкъе политически кхетамех болх беш ба коммунисташ: вокхагlаола мастер Иванов Виктор Алексеевич, сменни мастер Джабраилов Мухарбик, инженераш Николаева Людмила Филипповна, Алексанов Арам Тиванович, варщица Шамсадова Паьтlамат.

Ю. ЧАХКИЕВ, пенсионер.

Доакъар lалашдара месячник

ДИКА ДIАДОЛАДАЬД

Хlара шера хьайбашта шофта доакъар кийчлу Грозненски района ОПХ «Гикаловское» ялача боахама къахьегамхоша. Цу гlулакха хаддаза йоахо ю боахама куьйгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Цудухьа хьайбаш леладераша пачхьалкхенга шурен дулхи доккхара пландаш тlаьйца социалистически декхараш даим тlехкхоачаш ду. Масала, боикха толам баьккхаб цар хьайбай продукташ дукхагlа яхаран пачхьалкхенга уж йоккхаран карарча шера пхе бетта а.

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагlа дакъа юкъедахьара хlанз тlатеlla доакъар кийчдеш боаи боахама керттерча зоотехника Амирханов Хlарона куьйгалдеш йолча мехотрядера болхлой.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето доакъар lалашдара кхайкадаьча месячника чотагlа 1 июнь хьатlа отташ цар кийчъяьй 218 тонн сенажи 100 тонн йола. Сенаж чуйолл лаьрххlа хьалхьача лахлача башне чу. Боахама социалисташ тийша ба из дика хургхиларех. Цудухьа из моша доакъар технологетlа ма доагlара кийч а деш чудолайт цар.

— Укх месячникаах, кlезигагlа кийчйича а, яхи бlаь тонн йоли цхьа эзар тонн гаргга сенажи кийчъергья тха мехотрядо, — йоах боахама директора Калинин Александр Ивановича.

Карарча шера 600 тонн йол, 4000 тонн силоси сенажи, 150 тонн баьцай хьоар, 1800 тонн ча lалацие дезаш ба уж. Из гlулакх толаме кхоачашдара мел эша торонаш йолаш я боахаме. Массехк бlаь гектара тlа дlайийна люцерни, суданка, дукхача шерашка тlаюнла баьцаш я цига хьалкхееш. Царех цхьайола баьлаш укх шера цкъа мара хьекхаяц. Кхы шозза хьакха йиш хургйолаш я уж. Цар торо хулийт мел эша йоли сенажи кийчъе. Хlаьта планагlа хила еза силос кийчъергья дуккхьал из лаьрхlа 180 гектара тlа дlайийнача хьажкlех. Лоацца аьлча, шоай хьайбашта мел эша доакъар lалашдергдола гlуланкаш лерттlа вlаштlехьдаьхад цу боахаме.

Укх деношка шоай балха нормаш дика тlехкхоачаш а еш къахьег стогометателица йол хьалтелача Евсеев Павла, тракторада из хьатlакхухьача Зайтаев Вахаба, башне чу сенаж хьалчуухийтача мотористa Жуков Филиппа, грейферан погрузчика тlа вагlача Насыров Касыма, трактористa Мутиев Сайдулас, кхы дукхачаь болхлоша.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

ДУКХАГIА, ДИКАГIА

Хlара шера алсамдуьл «Серноводский» совхоза ма. Хlанз lоахарий а долаш 33 эзар устагlа лелабу цига. Диза долаш уж lангара дахара 3 эзар тонн йол, дукхача, силос, концентраташ эш.

Фу деш ба цу гlулакха совхоза къахьегамхой?

— Къаьстта йоккхо ю оаха доакъар кийчдара, — йоах совхоза директора Даутов lаддрахьмана. — Боахаме болх беш я цу гlулакха лаьрххlа вlашагlъелла комплекс. Цуьна куьйгалдеш ва са заместитель Дудаев Имран. Оаха кхетаду доакъар lалашдарга хьежна мара мехка Кхачан программа кхоачашъеча толамаш даха йиш йоацилга.

Шолжа довкъашка 1645 гектар даьтlенаш я совхоза. Цига хьалкхею 600 гектар дlайийна баьцаш — жени судаиков. Цу ерригача баьцех кийчъе лерхl совхоза болхлоша шоашта мел эшаш йола йол. Хlаьта силос кийчъергья 250 гектара тlа хьалкхеча хьажкlех. Ча lалашде а торо йолаш ба уж. Из дlаоттадергда 1373 гектара тlара ма бола ялат чуйицачул тlехьагlа. Доакъар шорта кийчде торо хулийтаргйолаш цхьа эзар гектар гаргга кхы а тайп-тайпара культураш я цига хьалхееш.

Хlаьта царех ялата лаьрхlа йола 560 гектар хьажкlаш хьалкхееш кхо звено я. Царна куьгаллдеш ба йоккха балха опыт йолаш бола механизатораш Альмурзаев Ваха, Ажаев Мешадин, Ниаучев Имран.

ВИР-42-я ВЦ-183 ялача гибриден лакха кондици йола фу а дlадуаш агротехнически эггара дикагlча денощка дlайийнай цар хьажкlаш. Уж дика хьатlаьънай. Хlанз царна удобренеш тоаса кийчлуш а ба. Хьажкlаш тlайола дерригa кхаш довкъашна ухх, хlаьта хий дехкаш а дац. Цул совгlа, цар тlа болх беш вола механизатор йоккха балха опыт йолаш хила а веза.

— Иштта хьалаш дале а оаха лерхl укх шера цу кхашкара дукха ялат гlадамаш чуэца — шийна хетар дуьйц директора. — Цар дикана чlоагlъергья тха доакъара база, вlаштlехьдаргда пачхьалкхенга тхан дулха доккхара пландаш толаме кхоачашъе.

Совхоза хьажкlаш лелаераша дош денлад планал совгlа 3 центнер а йоаккхаш вlара гектара тlара 20 центнер хьажкlаш яха. Из кхоачашдара ма ца кхобеш къахьегаш а боаха.

Доакъар кийчдеча комплексана чуйода цхьа бригаде, ши мехотряд, цхьа звено. Царна куьгалдеш ба агрономаш Ужаев Якьяя Уазаров Мурвании, механик Ахмадов Дашкал, механизатор Долтмирзоев Вашир. Цар подразделенеш lалашъяьй мел эшаш йолча техникаца механизаторий кадрашца.

Цу коллективаша бригадни звенойн хьисапе ду балхаш. Цар алапеш а тийша хургда бухсоцаш lалашдаьча доакъарах.

Доакъар кийчдеча комплексаца а технически гlулакхаш ду, кхача кийчбу, куьтурни хьашташ кхоачашду звеноша а.

Къаьстта бокха теркам тlабохийт социалистически яхь шерра йоаржаяра, цуи итогаш къахьегамхошта дlайовзайтара.

Дукха ха йоацаш хоай хиннача собраe совхоза болхлоша декхар тlаьйцад доакъараш кийчдара кхайкабьча бетта къаьстта хьалхе къахьега.

П. ГАГИЕВ.

АРВИД ЯНОВИЧ ПЕЛЬШЕ ДIАВОЛЛАР

ЦIЕЧА МАЙДАН ТIА ХИННА ТРАУРНИ МИТИНГ

Москве 1 июне дlаволлар Коммунистически партен Советски пачхьалкхени гlорваьнна деятель, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-ча партийни тlахьожама Комитета председатель, СССР Лакхехьарча Совета депутат, шоза Социалистически Къахьегама Турпал Арвид Янович Пельше.

Шоллагlа ди да союзий Цlен Колонни зал тlьзета кийчъяь. Укхаза лакхача постамента тlа венокаштеи зизаштеи юкъе улл А. Я. Пельше дакъан чил чуйола урна. Вениачун дегlа кремаци яьй 1 июнь хьатlаоттача бус.

Хьалхагlа а санна, дерригa шиь вахар коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гlулакха дlаденнача парте тешшамеча виний чlоагlа сий дар духьа, укхаза цахеддаш хьоух Москваш а областа а эзараш къахьегамхой, союзни республикай, краяй, областий викалаш, партийни, советски, общественни организацей викалаш, lилман культуран деятелаш, военачальникаш.

Сийлен карауле дlаоттт тьаьзет вlаштlехьдаккхара йолча правительственни комиссе членаш.

10 сахьат даьннад. Кхелхачунна нах тlабутилга совцаду. Зале бус Арвид Яновича Пельше кхоачарен гаргарен бараш, доттагlий а соратникаш а. lадика ювцара тlехьхьара минуташ.

Траурни йиш а екаш Колонни залера дlаара а йихье артиллерийски лафета тlа оттаю урна. Цlеча майданга хьа дlайолалу траурни кортеж.

Процессена хьалха дукха венокаш дахь. Цlеча атласни гlайбилгаш тlа да Даьхена хьалхашка А. Я. Пельшена карагlдаьнарен белгал а доахаш тийнна совгlаташ.

Цlеча майдан тlа ба столица а Подмосковья а къахьегамхой викалаш. Укхаза, трибунаш тlа ба КПСС ЦК членаш а членалла кандидаташ а, КПСС ЦК Центральни ревизионни комиссе членаш, СССР Лакхехьарча Совета депутаташ, министерствай ведомствай куьгалхой, партийни советски болхлой. Цига бар СССР-е аккредитаци яьча дипломатически представительствашта керте латтараш.

Майдан тlа ийсача мугlарагlа дlаэтта латт бlухой подразделенеш. Цар колоннаш тlа я лохехьа lочуерзаь йола тlема байракхаш.

Мавзолеяна дlаийсъелар траурни процесси. Чил чуйола урна постамента тlа дlаоттаю.

Мавзолея центральни трибуна тlа хьалтlабовл новкъостий Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. Н. Рыжков, тьаьзет вlаштlехьдаккхара йолча правительственни комиссе членаш.

Траурни митинг хьаелл правительственни комиссе председатела, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина.

Вай партега, советски халкъага доккха во кхаьчалга белгалдаьккхар цо. Кхелхав КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК партийни тlахьожама Комитета председатель, СССР Лакхехьарча Совета депутат Арвид Янович Пельше. Гlорваьннача коммуниста ленинца, Коммунистически парте а Советски пачхьалкхен а цlи хезача деятела, цlаккха лергдоацача Ленина гlулакха даим чlоагlа мутlахьа хиннача баштадиначa сата а тlаьд ца луча къовсамхочун а дог детта ца луш сецад. Цун вахара никъ—партена, социалистически Даьхена мутlахьа волаш гlуланх дара масал.

Партийни а пачхьалкхен а балха еррига ностошка А. Я. Пельше шиь деррига низаш, йоккха опыт а знанеш а дlателар марксизма - ленинизма сийлахь йоаккхача идеалашта боарам боацаш чlоагlа гlулакх дера. Цо дакъа юкъедаккхар партийни строительства теори а практика а дегlайоалаечa, партийни тlахьожам вlаштlехьбоаккхача а чакхбоаккхача а, партийни пачхьалкхени дисциплина чlоагlъеча. А. Я. Пельше хьинаре дакъа лаьцар КПСС-о вежарашка йолча коммунистически болхлойн партешца леладу бувзамаш дегlабахуьтера беча балха юкъе.

Дукхача шерашка А. Я. Пельше Москве болх баьб. Из даим хьежар столица къахьегамхой вахарга, цун экономикана, lилмана, культурана карагlдаьнарашка, партийни организацешта а къахьегама коллективашта а балха тlа новкъостал дора.

Дерригача гlуланхашка из белгалвоалар парте, гlулакхах боарам боацаш тешаш хиларца, большевистски принципиальность, шийгара а балхага гlоллрча новкъосташкара а доагlаш дар чlоагlа хьадехаш хиларца. Йоккхача партийноста, гlулакх корта болеш лелаларa, балха тlа ленински стиль хилара образец гойтар цо.

Кlаьдвалар фуд ца хоаш а берхате а гlулакхаш дарах, хьинаре къахьегарах, курасонта воацаш хиларах, нах теркалбеш а цар йоахо еш а хиларах парте а халкъо чlоагlа сий дора, лоархlа а лоархlар А. Я. Пельше. Партенен пачхьалкхенен хьалхашна Арвид Яновича Пельшена карагlдийннача гlулакхий лакха мах баьб Даьхено. Шозза Социалистически Къахьегама Турпал вар из. Советски Союза дукха орденашца медалашца сийнай цуьна.

Хала а гlайгlане а да Арвид Яновичаца къаста. Йоккха сагото чуессай вай дегашка. Дег тlара кодам бу вай кхелхачун кхоачарчен гаргарчен вахага. А. Я. Пельшеца къастача хана вай ях, партенен халкъан карагlа мел даьнараш лора а дергда, кхы тlа деба а дергда. Вай тlеlертта дlахо хьоргда цо шиь деррига вахар дlаденна гlулакх—коммунизм хьалъолга.

lадика хийла хьа, тха веза доттагlа а новкъост а!

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето тlадилларах В. В. Гришина КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-ча партийни тlахьожама Комитета председатель, СССР Лакхехьарча Совета депутат Арвид Янович Пельше дагавохаре кетаь йола траурни митинг хьайиллай аьнна хьакхайкадир.

Къамал ду КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Б. Н. Пономарева. Укх траурни сахьата, аьлар цо, советски коммунисташа, Даьхен къахьегамхоша чlоагlа хала а хеташ тlехьарча новкъа тlа воахх большевикий - ленинций турпалча когорта къаьнагlа боача низалех цаl, Коммунистически партен Советски пачхьалкхени гlорваьнна деятель, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-ча партийни тlахьожама Комитета председатель, СССР Лакхехьарча Совета депутат А. Я. Пельше.

Берашка волча хана денз шиь тlехьхьара ди хьатlакхачалца А. Я. Пельше шиь деррига вахар дlаденнадар ленински парте гlулакха. 1915 шера цун мутlарашка дlаэттача цо, партеца цхьана хьабенаб шийна тара кхы боаца турпалеча къовсамех хlана хьакхоллареи никъ — Зимне Дворецa лаьча штурмагара денз вай деношка хьакхачалца. Марксизма - ленинизма идеяшта, машари социализми бальан лоаттабьча къовсама тешаме, доккха дог долаш лакха принципиальности сатохалуш, теоретически массе оагlорахьара дегlаьена саг хиннача коммуниста дог сецад.

А. Я. Пельше лоаш вацар партийни этика телхаяр, хьинаре къовсам лоаттабеш вар организованности дисциплина йолаш хилийтара, тlахьожами тlаддллар кхоачашдарга хьажари чlоагlдара тlехьа. Цо коммунисташта хаддаза кхетам лора уж лакха идейность йолаш коммунистически морала тешаме болаш хьалкхебара. Цу гlулакха дlадехар цо КПСС ЦК-ча партийни тlахьожама Комитета председатела декхараш кхоачашдеш ше дальха ше[illegible]

Кlаьд ца луш кердача тайпарча партех долча ленински lилма пропаганда еш хиннача цо балха юкъе кхухьар ленински стиль, партийни вахара ленински нормаш. Цун йуаго лаьдаьд партийни строительствана эттара хьалха партийни тlахьожама хетадь балхаш.

А. Я. Пельше виц ца луш вай дегашка вахарга лоаргlа ца воала интернационалиста социалистически Даьхен патриоти санна. Из даим чlоагlа тlехьа вар вай мехкарча къамийн народностийн керда интернациональни социальни юкъарлен — советски халкъа — барт цхьоагlо чlоагlъяра, социалистически мехкарча халкъий доттагlа чlоагlдара, дунен тlарча деррига халкъаша lаши машара тlехьа леладу гlулакхаш дегlадоаладара.

Кlезига ная дlабалаваьар А. Я. Пельше дунен халкъашта юкъера коммунистически болама мугlарашка болх беш вежарашка йолча партей викалий вlашагlкхетарашна, цар съездий балха тlа дакъа лоацаш. Дунен дукхача мехкий коммунисташта, прогрессивни общественноста, къахьегамхошта из дика вовзаш ва идерни тlом ца хилийтара духьа, герзаш хьаlоадара духьа, беррига къахьегача нахьа кхоане сийрда хилийтар духье кlаьд ца луш къовсам лоаттабер санна.

Парте А. Я. Пельше волгlча моттигашка хьежавеш хиннавале а, цо массе а хана принципиальни лерргlен чакхбоахар Коммунистически парте генеральни никъ, беррига шиь низ lалаьмате йоккха опыт дlателар цун сийлахь - доккхача гlулакха, хьинарен беркатен дакъа хьуьцар дегlенача социалистически общество хьакхоллачен арганьккха тоаечен.

А. Я. Пельше вахари болхи берригача коммунисташта, советски патриоташта шоаш кхо ца беш Даьхе бахьан, машари социализми бахьан гlулакх дара къаьнта дола масал да.

Митинге къамаьл дир Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара А. Э. Восса. Тхона, Латвийски ССР коммунисташтен берригача къахьегамхоштен къаьстта чlоагlа хала да ер, йоах цо. А. Я. Пельше цlерашца ювзаенна я Советски Латве исторе эггара сийрдагlа йола оагlош. Укхаза ваьв из. Укхаза готтара къона волаш вахав большевикий парте, самодержавецарча, къьнача строя баьдеча низашта духьаларча революционни къовсама наьггъа тlа ваьннав. Итташ эзараш бlолча латышски цlеча стрелокашца цхьана Арвид Янович хьинаре дакъа лоацаш хиннав Октябрьски революци кийчъеча а чакхйоаккхача а, цуна карагlдаьннар гере бе а делла лорадеча. Майра латаш хиннав из граждански тlема фронташка чурча а арахьарча а контрреволюцена духьала.

Латве Советски lаьдая юхаметтlаоттадаьчул тlехьагlа 25 шера Латве Компарте ЦК секретарь, цул тlахьагlа ЦК хьалхара секретарь волаш республиканa экономикин культурен дегlайоалаяра кlаьд ца луш йоакхо а еш, беркате къахьийгав А. Я. Пельше.

Парте хьежаваьча ерригача участкашка цо къахьийгад шиь большевистски хьинаре инициативех йолаш, вlалла кхоача ца луш энтузиазм йолаш аьнар чакхдоаккхаш, ше чlоагlа бехктокхаме лоархlаш.

Партийни принципиальность, lалаьмате чlоагlа къахьегам безаш хилар, нахаца вийхха бувзам болаш, цар дехаран знарашта йоллагlча хана оарцагlвала кийча воаш хилар, шийх доккхал ца деши дог цхьалкен хилар, наха ше везийташ камаьршa дог долаши хилар бахьан долаш советски халкъо де а доагlаш сий деш а цуьна чlоагlа дукха везаш а хиннав Арвид Янович.

Къамаьл ду «Цlе пролетарий» ялача Московски станкостроительни завода болхлочо Социалистически Къахьегама Турпала И. Н. Мальцева. Чlоагlа гlайгlа чуессай Москверча коммунисташта, берригача къахьегамхошта Арвид Янович Пельше кхалларах, белгалдаьккхар къамаьл даьчо. Болхлой дика бовза а бовзаш, цар хьаштаща ваьаш вар из, чlоагlа теркам тlабохийташ вар московски заводийн фабрикайн коллективашна хьахулаш хиннача деррига кердачоа. Укх гlайгlа кхаьчача сахьата партена тешаш лу оаха Москвен болхлой класс дlахо йодача хана хьинар кхо ца деш социалистически Даьхен экономически оборонни низ чlоагlбара къахьегаш хургхиларах шиь деррига сийрда вахар Арвид Янович Пельше уж кхоачашъяра хетаь йолча коммунизма идеалашта тlехьа кlаьд ца луш къовсам лоаттабеш хургхиларах.

Траурни митинг чекхйоал. Коммунистически партен Советски пачхьалкхени куьгалхой трибуна тlара lобовл. Урна хьал а йице уж Кремлевски пенагахьа болалу.

А. Я. Пельше дикъан чил чуйола урна мемориальни плитаца дlа а къовлаш пене чу дlачуоттаю. Цу тlа яздаь да:

Арвид Янович
Пельше

18 — 7/II — 99   19 — 29/V — 83

Артиллерийски залпашца салют лу. Екаш я Советски Союза Паччахьалкхен гимн.

Торжественни маршагlа тlехйовл тlемахой подразделенеш Советски Герзашцарча Низий викалаша тlехьара тlемахой lаьдалагlа сий ду социалистически Даймехка. Ленина сийлахь-доккхача гlулакха тешаме лаьттача Арвид Янович Пельше.

(ТАСС).

Коллективни подряда—шерра никъ

Бригада дош

ХӀара шера доккхий толамаш а доахаш дукхача хана деиз болх бир Л. Лебеденко кулгалдеш йолча механизированни отрядо. Халахете а из юкхера еха дӀаьлар. ХӀана? Керттера бахьан дар шоай лоӀамах механизатораша къахьегаргдола принцип толка а яь, ца доагӀараш цар балха юкъедоаладар. Колхоза правлене бригадирага хоатташ цхьаккха хӀама а доацаш дӀа-юха хьежайора бригада техника, механизатораш.

Мехотряд юха вӀашагӀйоллара, хӀьата цун болх тоабара, уж кхоачамбоацараш юкъера дӀадахара цӀенхаштта оарцагӀъяьлар Ибрагимов Джалиль Абдурахманович керте латташ йола колхоза партийни организаци. Коммунисташа дукха къахьийгар механизатораш та коллективни подрядагӀа бола болх дӀабовлийташ, царга экономически дешар дешийташ, барт бола коллектив вӀашагӀйоллаш.

БиъалагӀа бутт ба П. Кусмачева кулгалдеча № 1 йолча механизированни отрядо коллективни подрядагӀа болх бу. Цу юкъа гучадаьннад цун гӀулакхаш дика дӀадолхаш хилар. Цхьаккха саго хӀама ала ца дезаш лерттӀа чакхдоах механизатораша кхашкара балхаш. Цо къаьгта хьахьонх ишта шоай лоӀамах вӀашагӀихийттача механизаторий къахьегамах доккха беркат даргхилар.

Цу бригаде къахьегама совет хержай. Цун председатель ва П. Кусмачев, секретаралла хержав мехотряда агроном И. Чеботарев, членалла — Н. Красников, Н. Синчиков, В. Мереиков, Н. Мариныччев.

Мехотряд вӀашагӀъеллачул тӀехьагӀа хиннача собране механизатораша къамоьлаш дир кердача хьисапе къахьега шоаш раьза хилар хьахьоккхаш. ХӀьата царна юкъе эттара йоккхагӀа балха опыт йолча Мариныччева аьлар:

— Иштта кердача хьисапе мехотряде къаьхийгача колхоза а вайна воашта а дукхха пайдаегӀа хургхиларах теш тхо. ХӀьата а колхоза правлене шие деиа дош кхоачаш ца дар ккер со. ПланагӀа чуба беза хьувзъам вай дикка дукхагӀа чубеча хьалургдий-хьогӀ вайна оттадьча договорагӀа доагӀар?

Со кхер правлене членашта из дукха а хийтта гӀуланхаш талхар. Аргдий-хьогӀ цар механизатораштa хьадоагӀачун боарам лохбе?

Механизаторашка дӀахайтар цу тайпара хӀама хургдоацилга, договор колхоза [illegible]

Коллективни хьисапе цу бригадо болх бу дукха ха еце а гуш да цох хьадовлар. ДикагӀа хьож механизатораш шоешка дӀаеннача техникага, бекх боаннхилга йоацаш чакхдоах кхашкара балхаш, цхьаккха а саг вац къахьегама дисциплина телхаеш. Нагахьа санна цу тайпара вар кийслойя цун дош дувцаргда мехотряда къахьегама совете, лоацца, аьлча дисциплина дика а йолаш тешшаме къахьегараш мара хила йиш яц цига.

П. Кусмачева мехотряда дӀаенна техника бӀаьстий дергдолча балхашта лерттӀа кийчъяь яцар. ХӀьата хӀара механизаторо шишша сага нийсса къахьегарах вӀаштӀехьдаьлар тоае езаш хиина тракторашн юртбоахама инвентари лоаццача хана тоаяь якиха а кхашкара балхаш тӀехьа ца доалийташ дӀадоладе а.

Къаьстта дика къахьег механизатораша В. Сальникова, Я. Кулакова, С. Мартынова, А. Ткачева, Н. Монащенко, Н Гриценко, А. Наженова, В. Хохлова, кхыбараша. Шоай балха нормаш дикка тӀехкховчашъяраl совгӀа агротехнически бокъонаша дӀа ма деххара чакхдоах цар деррига кхашкара балхаш.

ХӀанэ укх деношка 380 гектара тӀа ялата лаьрхӀа дӀайийнача хьанкӀашта культиваци йоаккхаш ба отрядера механизатораш. Цунца цхьана молхаш еттвіц химически оасар а ду цар. Царел совгӀа 180 гектара тӀа люцерна хьалкхею мехотрядо. Ший хаьнахьеи ма эшшеи цунна догӀан хьисапе хий тохара балхаш а толаме чакхдоах механизатораша. Цар дош деннад хӀара гектара тӀара 35 центнер хьажкӀаши планагӀа хила боагӀачул дикка лакхагӀа люцернай хьувкъами хилийта.

А. ПОПОВА,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза керттера агроном.

«ХӀара балха дийнахьа дисциплина тӀехдикен хьадер дукхагӀен хилийта!» яхача девизагӀа шерра социалистически лхь йоаржаьий «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно-экспериментальни завода участкай, бригадай коллективаша. Цу яхье хадданза хьалха а латташ, цига эггара дикагӀа лоархӀаш йолча бригадех цаӀ я Двуречевский Александр Николаевич керте латтача комплексни бригада коллектив. Ер шу доладелча деиз карара ца йоалийташ лелаю цо карара кара тела ЦӀе вымпел.

Бригадерча болхлошта юкъе дикагӀа лоархӀачарех ба слесараш Ларин Владимир, Попов Семен, сварщик Полушкин Виктор, кхьбараш. Цар эггара хьалха рапорт деннад пхе бетта план кхоачашъярах.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) арахецача продукце дикал тӀа-тӀа дикагӀа хилийтара шоайла дагабоалаш ба бригадир А. Двуречевский, слесараш В. Ларин, С. Попов, сварщик В. Полушкин.

И. ПЛИЕВА сурт.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совете

ХАРЖАРХОША ТӀАДИЛЛАР КХОАЧАШДЕ

СССР Лакхехьарча Совете, РСФСР Лакхехьарча Совете, Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хиннача хана харжархоша делар шоаш Ӏаьдала органашка бахийтарашта 397 наказ. Царех 118 наказ хӀанзе а кхоачашдаьд, 149 кхоачашдеш латт.

1979—1982 шерашка харжархоша тийнна наказаш кхоачашдеш хьалдаьд культура цӀеноп Аргун яхача городен Гойсен, школаш яьй Марзой-Мохк, Вашиндра, ЦӀа-Ведан, Пседах, Хоарече яхача юрташка, Первомайски Мекенски яхача станицашка, дарбан корпус яьй Грозненски районни больнице, Урус-Мартан яхача юрта районни больница, МахкатӀе—участкови больница, Курчалое хьалдаьд быта цӀа, Гудермесе хьалдаьд машинашъкъахоштa чубала шовзткъе итт квартира йола шимал цӀеноп, бархӀ квартира йола цӀеноп даьд Советски яхача юрте, Пседахе хьалъяьй универмаг, Урус-Мартане — районни бувзама уэел, Грозне стаьце балхахоштa — бытовой корпус, хӀамаш тегача объединене производственни корпус, сервисти межкдаьтта гулдарей цунна транспортировка йоей объекта хьалхара аргӀа, Старопромысловски районе шинъ бувзама автоматически линии, Ножай-Юрта — водопровод дукхха кхыдараш.

Наказашдара болх вӀаштӀехьбаккхара дикка тергам тӀаухийт халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполкомон массазарча комиссешех, хӀьата иштта халкъа депутатий Грозненски Наурски районий, Гудермесски городской Советаша, НГӀАССР юрта боахама, унахцӀено лораяра, жилищно - коммунальни боахама министерстваша, бувзама производственно-технически управлене, «Грознефть» яхача объединене, кхычахьа. Цар хан-ханнахьа ладувгӀ наказаш кхоачашдара лелам йолча отделий, управленей, предприятей, организацей кулгалхой отчеташка, хаддаиза тӀахьожам лоаттабу харжархой наказаш кхоачашдара беча балха.

Цунца цхьана лоархӀаме кхоачамбоацараш а да харжархой наказаш кхоачашдара республика министерстваша, ведомстваша, райисполкомаша, горисполкомаша беча балхана СССР, РСФСР, НГӀАССР Лакхехьарча Советий депутаташа республика харжархой наказаш кхоачашдарех йолча дешата шиш заседане хьожаш Нохч-ГӀалгӀай Министрий Совето белгалдаьккхар, харжархой наказашна дувзаденна йолча дешашка коллегей заседанешка, совещанешка, пленаркашка, исполкомий заседанешка, Советий сессешка массанахьа хьожаш ца хилар, уж кхоачаш миштa ду хьожаш тӀахьожам массанахьа лоаттабеш ца хилар.

«Чеченингушвино» яхача производственни совхозий объединене 45 наказах 14 мара кхоачашдаьдац. Объединене хӀама даьдац Курчалой яха юрт хипа Ӏалашъяран из тоапан. Гудермесски районе, Деби-Юрта, Сержан-Юрта хий диллара, Наурски, Малгобекски, Шалински районашка школаш, барий бешаш, кхыйола культурно - бытови объекташ хьалъяра. Объединене кулгалхой лоаттагӀбоалаш бац харжархой наказаш кхоачашдара эшаш йола средстваш лахара.

Эсала вӀаштӀехьбаькхаб наказаш кхоачашдара болх НГӀАССР культуран просвещенех министерствашка, «Грознефтеоргсинтез», «Чечингушплодоовощхоз», «Чечингушсортсемпром» яхача объединенешка, халкъа депутатий Сунженски, Шалински, Надтеречни, Ножай-Юртовски районий Советий исполкомашка.

Иштта, НГӀАССР просвещене министерство йола а еннаш Сельментаузен, Ялхой - Мохк яхача юрташки, Наргалински, Гребенской, Дубовской яхача станицашка школаш. Советски яхача юрта берий беш, Заводской районе берий комбинат хьалъе, культура министерства а хьалъе йолаяьаш Шальла библиотекен город Гудермесе культура ЦӀан.

СССР Лакхехьарча Совета, РСФСР Лакхехьарча Совета, НГӀАССР Лакхехьарча Совета депутаташта тийшначо наказех кхоалагӀа даьнъа сирта де кхоачашданза доль наказаш.

Нохч - ГӀалгӀай АССР Министрий Совето тӀадиллад республика министерствашта, пачхьалкхан комитешта, ведомствашта, халкъа депутатий районни городий Советий исполкомашта, предприятешта, организацешта организационни болх дӀахо тоабелгеи харжархой наказаш кхоачашдара лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбелгеи. ДукхагӀа тергам тӀабахийта эшшарегӀа а леха наказаш кхоачашдара эша ресурсаш, дакъа дегӀаахара планаштен хӀьата иштта предприятей, боахамай производственно боахама планаштен юкъедахьа деза наказаш кхоачашдара де дезараш, Ӏалашде деза наказаш оттаьча хана кхоачашделга.

РСДРП II съезда 80 шу дузаш

ПАРТЕ КЕРТТЕРА НИЗ

Советски Союза Коммунистически партера болхлой 8 миллион саг ва. Уж хул ткъаь пиъ шу хьалхагӀа еррига парте хинна коммунисташ миссел. Парте 18118 эзар членаш кандидатах 44,1 процент дӀалоацача болхлошка я КПСС социальни составера йоккхагӀйола моттиг.

Советски обществa валарера цу факта политически лоархӀам боккха ба. КПСС ЦК-ас дукха ха йоаццаш «РСДРП ШоллагӀча съезда 80 шу дизарах» баьча социам тӀа белгал ма даккхара, В. И. Ленина хьаь парте СССР-е хьалъяьча дегӀаенача социализма хьалашка болхлой класса коллективни политически баьчча, цун организаце лакхагӀйола форма, мехкарча беррига къахьегамхой авангард а хинна дӀаэттай. Белгалдоалаш хӀама да, шиш революционни кхолламен балха ерригача этапашка партера болхлой ядро чӀоагӀъяра КПСС-о йоакхо лаь хӀанз а еши хилар. Из а шиш исторически логика йолаш да.

Дезткъа шу хьалхагӀа Ленина парти политически арене лъяннай российски пролетарната парти санна, ше лаьрхӀар, Ӏилман социализма идеяш болхлой боламца ювзилга долаш хинна организаци санна. Ленина хьхад, цу тайпара парти ца хуле, болхлой класса цӀаккха а вӀаштӀехьдаргдац шийна тӀалатта сийлахь-доккха декхар кхоачашде — ше а Россе деррига халкъаш а политически экономически лоалах мукъадаха. Цудухьа партена юкъе мелка мел дӀахача къамий болхлоех бола эггара хьалха латтен дог тийшаш бола социализмана тӀехьарбараш хилийта а царех парте лард тӀум хилийта а гӀийртав массаза а Ленин цун соратникаш.

Иштта къахьегарах хила ма доагӀара дика хӀамаш хиннад. 1904 шера а тӀехьа дунен халкъашта юкъерча социалистически конгрессана аьча большевикий доклада тӀа белгалдоаккхар, ленински парти шиш мугӀараштa юкъе эзараш болхлой болаш хилар а организацена юкъе боацача бӀаьш эзараш болча наха цо клейни влияни еш хилар а. 1905—1907 шерашкара эггара хьалхара эрсий революци яилале хьалхагӀа къоза кхоааш тӀалоеттадеш тӀаккхашн хиннача хьалашка шиш гӀулакхаш чакхдоалаш хиннача большевикий партена 61,7 процент болхлой хиннаб. 1917 шерара Февральски буржуазно - демократически революци котъяьначул тӀехьагӀа, парти кодпольера араяьнача хана, дукхагӀа юкъебаьхкар цуна болхлой. «Вай дегӀаух, болхлой парти аха ма йоагӀара», — белгалдаьхад Ленина цу хана (ПСС, т. 31, оагӀ. 363). Нагахьа санна февральски революци хулача хана цунна юкъе 24 эзар саг хиннавале, цу шера июле хиннаб иттазза, хӀьата 1917 шерара Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци йолча хана — пхиттазза дукхагӀа нах. 350 эзар коммунистах 100 эзар саг къамий районашкен (парте составах 43 процент арсашха доацача 25 къамаш викалаш хиннаб) 50 эзар гаргга эсирех гӀулакхаш чакхдоахаш хиннав. Цу хана хӀара итт пертийцах ялх къахьегамхой хьалаши дагадоахкараши дика довзаш бола хьолха латта болхлой хиннаб. Цхьа бахьан доацаш дац цунца дувзаденна американски журналиста-интернационалиста, Россера революционни событеш шийна бӀаргайна волча Альберт Рис Вильямса большевизма идеяш болхлоштен къадьегамхоех болча кхычарнен юкъе сихха дӀаяржар «халкъа дагардар большевикаша кхетадаь хиларах да» яхаш дувцар. Иштта-м большевикаша лерхӀар халкъо а кхетадьд, шиш вахара хьашташта ма хеттара йола цар политикаи лозунгаши къоабалдаь тӀаийцая.

66 шу гаргга ха йолча Советски Ӏаьдала опыто хьа ма хьоккхара, вай мехкара къахьегамхой цӀаккха а Ӏехабеннабац Коммунистически партех шоай беннача тешама. Из хӀанид аьлча, эггара хьалха из да, цу дерригача шерашка парте социальни ларда а йолаш болхлой класс лаьтталга, шиш мугӀараш цо хаддаиза цу класса дикагӀболча, хьалха латтача, общественни хьинареча викалех хьалдузилга, болхлоштен берригача къахьегамхоштен хьашт долаш йола политика цо чакхъяьхалга. Къахьегача наьха гӀуланхаи иразан чакхдоахача шиш гӀуланхашца вӀаштӀехьдаьннад парте массанега а ше къоабалъяь тӀаццийта, лархӀийта, берригача советски наьха, СССР деррига халкъий тешам шийх болийта а ше хьаллацийта а.

ДегӀаена социалистически общество СССР-е хьалъяра, общества классови структура хувцаеннача, социальни цхьан тайпара из хилар чӀоагӀдеиначa хана, ахархой, Ӏилман, технически, творчески интеллигенце викалаш болхлой класса позицешкахьа баьинача хана, деррига халкъа парти а хинна дӀаэттай Коммунистически парти. Цхьабакъда, цунах ший классови хьисап доавӀалла а даьдац цо. Ший оалaнга, идеологега, политикага диллача ше хиннача тайпара болхлой класса парти йолаш юс КПСС. Болхлой класс хьалхагӀа а санна — цун мугӀараш хьалдуза керттера социальни бала. Ший маӀанга диллача классови пролетарски парти я КПСС болхлой класса идеалаши декхараши дерригача советски халкъа идеалаши декхараши хинна дӀаэттандаь а бухсоццаш болхлой классо лерхӀар — классаш йоаца, коммунистически общество хьалъелга — дерригача халкъо лерхӀар доландаь а.

Ший мугӀараш шердара КПСС-о болхлой классах еш йола ког-гӀортолга айкха ювзаенна я советски общества вахарера цун лоархӀам хаддаиза лаккбарца. Дукхалга диллача ондаювл болхлой класс — хӀанз 80 миллион гаргга е болх беча берригача наьха кхаь даькъах ши даькъа нах ба цунца. Эггара йоккхагӀйола класс хинна Ӏац из СССР-е, къахьегача халкъах а оггара доккхагӀдола дакъа да, мохк экономически дегӀаккувла низ ба из. Цо хьаер миссел общественни продукци яхы цхьаьнханахьа яц, мехка къаман рузкъа дебадара, экономика, Ӏилма, техника дегӀаккхувлара юкъе цо лоацача даькъаца нийслургдолаш кхы цхьаькха дац. Болхлой класс хила а хиннаб, хӀанз а ба советски обществa хӀама кхоллаш бола керттера низ.

КПСС XXV-чеи (1976 ш.) XXVI-чен (1981 ш.) съездаш та юкъе дӀадахача пхе шера парте мугӀарашка хьачуийнаб цхьа миллиони ах миллиони совгӀа болхлой класса дикагӀбола викалаш. Уж хилар парте хьачубаьхнача берригнех 59 процент. ДӀахо а иштта хьаихай из тенденци. 1981 шера парте члений кандидаталла хьачуийцарех 59,5 процент, 1982 шера ийцарех 59,4 процент болхлой бар. Колхозхошца цхьана берригача коммунистий кхаь даькъах ши даанъа хул уж. КПСС-ерча болхлой хӀама эшалац интеллигенцехи гӀуланхерча нахахи боле партийцаш дикка дукхагӀа хиннабар аьнна а — царех дукхагӀбараш болхлойн ахархойи дезалех баьнна ма бий.

КПСС-ера хьалха латта 8 миллион болхлой — из боккха низ ба, парте социально-экономически политика къахьегама коллективашка чакхъякха а могаргдолаш.

Дмитрий ГАЙМАКОВ,
историческа Ӏилмай кандидат. (АПН).

Хаина къона вале а Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода кхоалагӀча цеха болхлоша чӀоагӀа лоархӀаши сий деш ва фрезеровщик, коммунистически къахьегама ударник Яшуркаев Александр. Ший низ кхоца беш болх а беш, дог гӀоздоаха толамаш дахарах даьннад цун сий коллективе.

СУРТА ТӀА: фрезеровщик А. Яшуркаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Итт шу дизад сменни технолога Алиева Ӏайнас Грозненски маькха комбинате болх бу. Цу шерашка ший балхах дика кхийттай из. Цох кхоачамбаь Ӏеш яц Ӏайна. Ше болх беш йоллашехьа Московски кхачан техникуме заочно дешаш я къона специалист. Ше къахьегача смене цхьаккха тайпа хьоазам хилийтац цо балха тӀа. Цунца каст-каста дагабувл сменера болхлой. Царна эшаш доле новкъостал ду, бала боачов хьехам лу Ӏайнас.

СУРТА ТӀА: сменни технолог Ӏ. Алиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Форда модель оттаеш ба Ӏилманхой

Азовски форд — тезача хин шиш тайпара Ӏам ба, шортта флорен фуанех чу а йолаш. Цу чура доахача чкъаьрий дукхха тайпаш гаьнна хьалхагӀа деиз лелийтаcаш лоархӀаш да, цхьабакъда, укх тӀеххьарча шерашка геттара кӀезига даха даьннад уж. Тоъал доккхача даькъе форда экономически системана промышленни юртбоахамен производства, судоходства беча юткъаьнн дувзаденна да из.

Саго лeладеча боахама гӀулаккашца дувзаденна хулаш доле уж а кхыдола а Ӏоткъамаш ца хилийтара Ростовски пачхьалкхен университета механикан прикладной математикан института Ӏилманхоша математически йоазони лоархӀамийн меттала даькхад цу Ӏама дунхача тайпара вахар. Вешта аьлча, цар лаьрхӀад Азовски форда ерригача экологически система «портрет» хьаде. Модела юкъейкхьай лоархӀамегӀа йоле гидрологически, химически, физически, биологически процессаш, тӀаккха цо торо хулийт форда экосистема хьала, белгтала аьлча, чкъаьрий запасий дукхала, биомассана, фитон зоон планктона Ӏатъкъаш йолча 120 компоненте, форда бӀехбеча вещества, кхьярий хьанъеха Ӏилман лаpра тӀа нийса прогноз оттае.

Ӏилманхоша даьча балхаша хӀалзле а практически пайда лу. Азовски форда чурча дийнача хӀамай онк чӀоагӀдара, цун биологически потенциал юкхоттанра гӀо ду. Чкъаьрий запасаш йоккхагӀа хилийтарах дикагӀдола цар тайпаш искусственно кхедаран Ӏилманхоша могадарех Дон яхача хин — Азовски форда хий телача керттерча шхьен — бассейнерча гидроузлашка чкъаьрий чакхдувлийта гӀирсаш хьалдаьд. КӀезигача маьха яц форда чу фосфор дефицит хилара бахьанаш довзарах йола даниеш а, хӀьата из юкъарча доацаш дувзаденна да чкъаьрий популяцей динамикаца, хӀьата долче, чкъаьрий дукхагӀа дахарца а.

Цхьан дешаца аьлча, ростовски Ӏилманхой белхо йиш хилийтай Азовски Ӏама экологически система математически модель хьаярал совгӀа, халгьбоахамен Ӏалам лорадарен гӀулакхаш чакхдахара цунах эффективно пайда эша а.

Александр СОКОЛОВ,
АПН корреспондент.

● Машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи бахьан долаш

НАЬХА ХЬАЬКЪАЛАШКАРА ДӀАБОЛАЛУ МАШАР

ХӀанзарча адамлен эзараш меттаех вайх хӀаране моллагӀа мотт дебой а, из сел лоархӀаме дац. Керттердар да дунен халкъашта юкъе бувзам хулийташ бола мотт, вай диалогийн вай уйлани мотт машара мотт хулга. Машаро мара, дуне тӀемага хӀалак ца дайтаро мара йиш хулийтаргъяц хӀанз бахача йиъи ах миллиард болча нахага кхоаненга бӀубсниа хьежа.

Эзараш шерашка вай планете хиннача боарам боацаш дукхача тӀемашта юкъе кӀезига хиннадац царна юкъе эзача наха дага долаш а дага доацаш а тӀайоагӀача ерригача саготонашта юкъе йоккхагӀйола саготo, унзара бала бен хиннараш. ХӀьата а, царех цхьаккха а ядерни тӀемаца нийслургбац, дунен шаккхе тӀом а тӀехьа лаьрхӀача а, боккхалгеи хулача зуламашкен диллача, нагахьа санна цун токхам адамлено юха ца соцабой. Кхыча тайпара из дувцар — ховшше а халкъашта оапаш бувцар.

Дика довзашдар дагадохийтаргда аз. 50 миллион совгӀа наьха (царех 20 миллион советски наьха) синош даьха бола дунен шоллагӀа тӀом латтача хана пайда ийцаб беррига а лаьрхӀача 5 мегатонн низ болаш йолча лелхача веществаех. Тахан кхы а боккагӀа низ болаш я къаьст - къаьста хьайийцача дукхха ядерни боеголовкаш. ХӀьата дерригаш а лаьрхӀача, ООН-а даннеша хьахьокхачох, тринитротолуол а лаьрхӀа цхьан ханна лелхийтачул тӀехьагӀа 1939—1945 шерашка тӀом баьча ерригача державаша мел лелхийтача, шаккхе американски атомни бомба а тӀехьа, гергий низал 10.000-за боккхагӀа низ болаш дола ядерни герзаш Ӏоадаьд дунен тӀа.

Кхетадеш ма дарра, цу ядерни кхерама хӀанзарча объсмагеи боарамгеи цӀаккха а кхоачалургъяцар адамле, нагахьа санна ерригача Ӏилма-технически революци дегӀаахарах хьакъоасталургйоаца революци тӀема гӀулакха тӀа хинкаенаре. Цхьабакъда, цхьакха да лоархӀаме: Ӏилмани технически хӀамаш укхаза, массанахьа а санна, дегӀала ваха хьежача шишегӀа юкъегӀерташ, ши-шегӀа дегӀаухаш, сага лоӀамагӀа доацаш шоаш къаьстта лелаш а доацаш, вешта, социальнни политически хӀамашца дувзаденна хинна хиннад.

Бухсоццача кхачча, хӀанзарчоа сихха экономически гӀовле яиккара тӀехьаадаро меттел, шоай кара мел долча низаца дунен тӀарча социальнни политически хувцамий процессашта духьала латта гӀертаро а тетт дукхагӀа реакционни дола гӀозараш вай деношка авантюризма, разрядка бухъяккхара, геттара чӀоагӀа сихдаь герзаш хьадара. тӀема совле яккхара, наьха гӀуланхашта юкъегӀертара наькъа тӀа. Духьал общественни прогресс юха соцае гӀертаро хьахулийт цу гӀозарий боарам боацаш безача маьха йола тӀема программаш чакхъяхара, цхьаццадолча мехкашта материальнни духовнни милитаризаци яра, кхыча пачхьалкхенийн халкъийн хьакъехьа миллионаш болча наха харцахьарен цудухьа къаьстта кхерамен уйла чуйоссаяра гӀо деш йола шиш тайпара политико - психологически климат оттаяра уйла.

Машар, тӀом а санна, наьха хьаькъалашкара дӀаболалу. Из массаза а иштта долаш да хьалхагӀа деиз. Цудухьа дукхагӀа нийса хургда дагадохийтача, 40-ча шерашка а тӀехьа «шийлача тӀема» дешашта вонкха специалист ше хилар хьахьеккхачо, президент Гарри Трумэн волча хана США пачхьалкхен департамента политика планировани еш хиннача совета керте лаьттача дипломата Джордж Кеннана вай деношка, 80-ча шерашка аьхар.

80-ча шерашка, Кеннана белгал ма дакхара, Америка ВӀашагӀкхийттача Штатий правительствени истеблишмента доккхагӀдолча даькъа юкъе Советски Союзах йола уйла «политически гӀулакхашта бола хьесам» а лаьрхӀа юкъейоалаярах болча кхерама уйла еш волаш цу. Экс-дипломата язду «хаддаиза дукхха хӀамаш харцахьдоахаш кӀаьддеш» хиларах, «вокх сийлахь боккхача мехка кулгалхой ерригача адамий оамалех баха гӀерташ хаддаиза къахьегаш» хиларах. «Москвана тӀема торонаш тӀехьяха Ӏамарахи де лерхӀача советски зуламехи», «вокх сийлахь-доккхача халкъа — цу тӀа а дукха саготонаш лайнача халкъа оамалаши уйлаши хаддаиза юхамаччахьа йоахаш» хиларах...

Цу тайпарча наькъо практике мича кхоачаве тарлу? Кеннана из къамаьл хилале итт шу хьалхагӀа цхьаькха американца, вовзаш волча социологи экономистеи Пол Кроссера яздьд, юххера а, сихдаь хьадеш латта ядерни герзаш Ӏайначул тӀехьагӀа эггара хьалха цун политически аспекташка хьежача, оттa тарлу шаккхе а держава, СССР-а США-и, Ӏоаршоа тарпашка гӀолла вӀаши бӀаргахьежаргйола хьалаш, аьна. «Хоржам боккха хургбац: е унзара а яьива хьежаш эгӀа езаргья противнико хӀанз-хӀанз хьалха тохаш йола хӀама ма тохий яхаш, — белгалдаьхад Кроссера,— е унзарааьнна кнопка тӀа пӀелг а тоӀабаь, цу тайпара низ болаш ядерни наступлени йоларга». Цу хьалашка хаддаиза боккагӀа хургба противникех цхьанне хьалхагӀа хӀама токара кхерам».

Уж дешаш хьаькъале ца лархӀа хала да. Бакъда, цхьа хӀама белгалдаккха доагӀа царна юкъе: духхьал термоядерни тӀема кхерам юхатохилга тахан эггара хьалхарча аргӀанара декхар а лоархӀаш. Советски Союзо 1982 шера аьхкий, вайна массанена а дагадоагӀаш ма хилара, хьалхагӀа ядерни гера ца тохa аьнна кхы ха а ди а доацаш чӀоагӀаенна дӀадоладенна декхар ше цхьанне тӀайипа хилар. ТӀаккха из да-кх фунийагӀа - моллагӀа хилча а «хьалхагӀа тохаш йола хӀама» тохаргйоацилга. Тахан а тӀехьа цхьаь цхьан ядерни державо хьаллацанзе дола из декхар алхха логически хинна ца Ӏеш, бакъдар алалаш, итташ шерашка СССР-о дунен халкъашта юкъерча гӀулакхашка лерраагӀа чакхйоахача машар безача политика Ӏалаьмате майра керда элемент а хинна дӀаэттад. Дагадохийтаргда аз, алкха массане а кхерамале чӀоагӀъяра, сихдаь герзаш хьаделга юлаъовлара, герзаш дӀадахара юкъметтерча декхарех лаьца Советски Союзо 130 совгӀа цӀенхаштта предложенеш еина хилар.

Сихдаь герзаш хьадара духьала СССР-о, кхыча социалистически мехкаша лоаттабу къовсам глобальни масштабашка машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама лоархӀамегӀара бӀарча даакъа, дунен халкъашта юкъера кхерамзле чӀоагӀъяра гӀо деш йола лоархӀамегӀара стабилизирующи фактор хилар бокъонца дог тийша бакъ а деш, ши дош къастта белгалдаккха безам бар са. Хьалхардар: Советски Союз, даим цун кулгалхоша белгалдоахаш ма хиллара; машар чӀоагӀбара гӀулакха деррига а дер ше лархӀийта гӀертац. Ший предложенеш а телаш, вай мохк массаза а кийча хиннаб, хӀанз а ба вай замалахьа саготагӀа йола проблемаш къоастаяра тӀаерзаль моллагӀа а тешамеи конструкторнни инициативаш ювца. ШоллагӀдар: машар бахьан долаш ше лоаттабеча беркатеча къовсамца СССР-о терналдер сатувсилга хинна ца Ӏеш, миллионаши миллионаши болча наьха лоӀам а ба. Вай деношка низ болча а тӀема дуьхьала дӀахо айлуш латтача а талгӀе хьисапе бола из лоӀам геттара дика хьахьекхаб Советски Союзерча дукха а дукхагӀа болча гражданаша а.

Советски Ӏилманхоша, цу даькъе, кхетадеш ма дарра, общественни Ӏилмаш хьехараша а, цу белгтала юкъарча гӀулакха юкъе лоацц даакъа доккха да. Эггара тӀехьара дош законагӀа хила ма доагӀара да: духхьал социализмо дукха а дукхагӀа Ӏалашъю, практико хьа ма хьоккхара, общественни прогрессо лерхӀарийн Ӏилман викалий идеалийн цхьоагӀо.

Социалистически строя гуманизмо хьалхагӀе а белгалду Ӏилман творчества гуманни лерхӀараш. Общества духовни вахар, белгалдоаккхаргда аз, дукхача даькъе нердадьннад, дикалга диллача кхы тайпа а хинна дӀаэттад «машар» яхача деша маӀан лардерчарех цаӀ а лаьрхӀа чуделла мировоззренчески лостам вӀаштӀехьбалар а. Цхьа бахьан доацаш хинна хӀама дац из, кхетадеш ма дарра: дӀаяхача бӀаь-

Назрановски трикотажни фабрика болх бе йолаелча дениз балха моттиг ца кув-цаш уьйхаза къахьегаш я хIа-маш тега мотористка, ком-мунистически къахьегама ударник Хасиева Кайна. Цу-духьа йоккха опыт йоаьлаш цо шийн балха тIа. Цо вIашагIех-доалийт цуи халданза социа-листически яхье хьалхалат-тарашта юкъе йолаш къахье-га. Цхьа смена дIаяххийтац Кайнас шийн норма 110 про-центал чулкхахьа кхоа-чашьяь. ХIана из къахье-гаш я укх шера август бет-та чотагIа.

СУРТА ТIА: хIанаш те-геш йола мотористка К. Ха-сиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Къахьегама коллективаех долча Закона проект ювцаш

ЧIОАГIА РАЬЗА БА

«Красный молот» завода № 5 йолча мехкдаьтта аппа-ратура арахецача цехе хин-нача собрание дика чакхдаь-лар къахьегама коллекти-ваех долча Закона проект ювцилга.

Собране къамаьл даьча це-ха начальника Ю. В. Рогози-на белгалдаьккхар, къахьега-ма коллективаехи предприя-тешта, учреждеенешта, орга-низацешта доал дечарна цар лоархIам лакхбаракх долча СССР Законо карарча хана цар йолаш йола бокъонаш чIоагIъергья, шоашта тIа-дилла декхар кхоачашдара хьалхара цар бехктоккхам лакхбергба, аьнна. Цо дIахо йодача хана социалистически демократи дегIайоалаяра, къахьегамхой доал деча дук-кхагIа юкъеозара лард йолл.

Цо къахьегама коллекти-ва торо лургья шийн конститу-ционни бокъонех дикагIа пайда эца. Из документ кхетаде деза партеи правительстван шийн къахьегама дисциплина лакхъяран кхы а эффектив-негIа болх баран тIакьехаш халкъага даь кхайнарал са-на. ХIара сахьат лорадаь ца Iеш, хIара минута а лорае еза.

№ 5 йолча заготовительни участка резчикий бригадира В. Ф. Косалаппова шийн къа-маьл дIадоладеш аьлар: «Со-на хетаргахьа вайх хIаране кIоаргга кхетабе беза цу доку-мента чулоацам. Масала, фу маIан да «шийх да хета ве-за» яхача дешай. Из, эггара хьалха, хIаране тIехдика болх бе беза, вешта аьлча, общест-вана ма могга дуккагIа пайда бетш ваха веза, яхилга да.

Нийса да къахьегама дис-циплина чIоагIъярга хьежжа Закона проекто къахьегама коллективай лоархIам лакх-белга, тхо, болхлой, тхоаш ма дий производства даьй. Бригадана, болхлочоа йоаг-Iаш йола бокъонаш дIаелча къахьегама дисциплина тел-хераца къовсам лоаттабе могаргда. Новкъостаца цIен-хашта а данза даргдоацача тайпара а хьадехаргда доа-гIаш дар хIаранегара, хIаьта хьаьнала къахьегача цхьан-кха а сага цунах ле а дарг-дац.

Собране гулбеначар хоа-дам боллаш йола предложе-неш а елар. ЦхьоалагIча сбо-рочни участка бригадиро В. Кузьмина белгалдаьк-кхар, цхьайолча хана брига-да толамаш царех тийша, йоккха опыт йола квалифи-цированни болхлой кхыча моттиге дIа-юха хьожабеш е кердавар балха хьацаш хила бригада коллективаца да-та ца боалаш ду, аьнна. Кузьмина предложени елар Закона проекта 18-ча статья-ча тIатоха «Производственни бригада коллективо е брига-да совето дакъа лаца деза бригада вIашагIйоллара де-лаш духьачa, болхлой балха хьацачи, уж балхара дIайоа-хача, бригада болх вIашагIа-хьбоахкхача, цунна аллин-ровани ече, къахьегама нах хоадабеча, бригада доакъаш-хой дисциплина толлареx бехктоккхаме оакчо...».

6-ча сборочни участка къоначa нотельщика А. Не-заметдинова аьлар: «Нийса йоах Закона проекта тIа хIа-равар шийн заводе да хила веза. ХIаьта вай долча цхьа-йолча хана нийслу инструмен-та оатхалаш бе-башхе а йоацаш ядаш, аьшин кхыйо-ла ресурсаши кхом боацаш йоаеш, станокатея кхыйолча оборудованеген во хьожаш. Вакъда, из массане а дац тер-кал, цхьайолча хана кхыметтел бригадир е мастер юхе гIолла тIехвоал бехне вол-чунга хIама а ца оалаш. Да хила веза яхилга да, вачча-хьалхьен рузкъа шийн дар санна лораде деза, лакхехье белгалъяьккхараш санна йола моттигаш нийсъелча кол-лектив декхарийла а шийн бокъонех пайда а эцаш ад-министрацегара доагIаш дар хьадеза, производстве порядок хилийтара торие еъ.

Собране къамаьлаш дар механически участка болхло-ша. Цар белгалдаьккхар, ди-ка продукци арахецара смежникаца новкъарле елга. ХIа-на аьлча, цар хьахухьийта заготовкаш йоагIача боара-магIа хилац, уж тоаеш дук-ха аьшк дов зехьа, пайда боацаш дукха хьа а хьет. Цунца дувзадена къамаь-лаш даьрашта, бакъахьа ке-тар снежникама зе дарах, цар хьаухийта продукци во хиларах уж бехктоккхаме уа-хилга юкъедоаладича.

Собране мел хинарал раь-за бар къахьегама коллекти-ваехи предприятешка, учреж-денешка, организацешка доал деча цар лоархIам лакх-барахи дола чIоагIIа эшаш дола СССР-а Закон шийн хан-нахьа арйдоалаш хилара.

Р. ЧЕРБИЖЕВ,
«Красный молот» заво-да № 5 йолча цеха кха-лагIча участка вол-кхагIйола мастер.

Хьалхалаттарий опыт—массанена

КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА—СИЙЛЕ А

Мехкдаьтта луш йолча скважинашка боагIача боа-рамагIа болх байтера, къам-на скважинаш юха болх бе йолалийтара, скважинашта ремонт на еш йовккха ха дуккагIа хилийтара дешаш къестадеча доккха дакъа лоац «Октябрьнефть» НГДУ Александр Иванович Канайчева кулгалдеча сква-жинашта капитальни ремонт еча бригадо. 1982 шера керттера профессеш йолча бригадашта юкъе льрачa Ерригсоюзни социалистиче-ски яхье итогех дикагIчарех цаI лаьрхIар из коллектив.

А. Канайчева бригада болх беш я мехкдаьтта а цуи продукташ а зехьа па йоалийтара лаьрхIа йола обо-рудоване комплекс йоаллача доазол дехьара екачи РР 750 яхача установкица. «Грознефть» объединене гIолла эггара хьалха, 4880 метр кIоргачара насосно-компрессорни турбаш хьийоа-хаш балхеш ду цу бригадо.

Бригада лакхаленашка кхоачийтар да къахьегам ди-ка вIаштIехьбаьккха хилар. Кулгалхо эггара хьалха шийгара, тIаккха лохерчар-гара балха тIа доагIар хьа-дехаш, йоагIаш йола уйла еш хилар коллектив дикача хьокхамашка кхувла хIама да.

Скважинашта еш йола ре-монташ дика а чехка а яр духьа, балха ханах овсарегIа пайда эцар духьа ремонт дIайолайлалехьа кийчон балхий бIарчча комплекс чакхйоакха. Кердача скважи-не болх дIаболабалехьа бри-гада совет гуллу, цига дерри-га дийцачул тIехьагIа брига-до бе безача балха плaн оттаю. Шийн смена хьаэлача вахтана хьдда задании дIалу. Ухказа цхьанкха болх юха бе безаш хилаш, хIане аьлча бехкебаоий чотагIа бу из.

Къахьегам бригадин фор-ма тIа баккха гIо дир кол-лектива къалхашна латта декхараш эффективнегIа кхоачашдаро, къахьегама ов-сарле лакхъяро. Йоккха опыт йола бурувдеттараш Г. Буткевич, А. Гречаный, В. Кондращенко чубоагIача бригадирий совето хIара бутт чакхбоалаш бригада хIа-ра доакъашхочо балха юкъе льацача даькъа коэффициент (КТУ) белгалъю.

ХIара еча ремонта дика кийчо яро, бригадин подряд балха юкъейоалаяро торо кулийт ха зехьа йоалга гет-тара кIезигде.

Даьхача толамех тоьам хинна Iеш бац ремонтникаш. Бригадире А. Канайчева йоах: «Шек воацаш аIа йиш я кхы а доккхагIа толамаш даха йиш я, аьнна. пайда эцила йолча торонйй, произ-водственни технологиче-ски дисциплина чIоагIъяра, ерригa коллектив шийн гIула-кхага лехамца хьажара чо-тагIа, оаха уж доахарг а да. Производстве порядок чIоагIъяра, балха ханах бие-за пайда ийбара, халкъе рузкъа кхом беш лоралара тIеерраяь хьдла йола меро-приятеш шоай декхарашта юкъейихьай социалистиче-ски яхье дакъа лоацаш болча дуккхабараша. Из кхе-тадеш а да. Из санна дола гIулакх производство дегIаз-хара йоккха торо я. Цуи лоархIам боккха ба, хIана аьлча дисциплина чIоагIъяр-га цхьаккха хIама дIадолац. хIаьта цох хьахулар доккха да». А. Канайчева бригада къахьегаш я «ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехди-кен хьадер дукхагIен хи-лийта!» яхача дивизагIа. цо декхар тIаййцад совлен эза-раш тоинаш мехкдаьтта дан-кха торо лургйола спуско-подъемни операцеш лоацдача хана чакхъяха, скважинаша ремонт на еш болх беш йола ха дуккагIа хилийта, балха овсарле лакхъе.

Балха дисциплина телхаеш доле моллагIа хIама — тIехьаннсар е балха тIерава-лар доккха гIалат лоархI бригаде. Из санна доли хIа-ра гIулакх болхлой собране лаьрххIа дувц. Цудухьа. пIаьхха хинна хIама дац цу бригадо «Дисциплина цхьак-кха тайпара на телхаеш къахьетаIа» аьнна тIахьехар.

Даим кердадар лохаш хул бригадера хIаравар. Хала хургда укхазарча рационали-заторийн изобретателийн кулг на кхийттача механиз-мехи узлаехи дувца. Ма-сала, А. Канайчев керте латтача новаторий группо балха хьалаш тоадаран ре-монтин балхаш сихагIа чакх-дахаран тIеррааь предложе-ни елар.

Рационализаторски пред-ложенеш цахаддаш балха юкъекхувларо торо лу брига-да къахьегама хьалаши хьа-беча балха дикали лакхъе.

Александр Ивановича йоах: «Балха лакха овсар-лен дикали Iалашъеча вIаши гIо деш хиларал, цхьаннена метта вож дIаотта йиш йолаш хиларал совгIа, кол-лектив болата дог долаш хи-ла еза, вешта аьлча тIе-хьашка баргбоацаш керттера доакъашхой хила беза цуи. Уж санна бараш тхо долча бола пхи цу дIададьннад.

Цу бригаде боккха теркам тIабохийт хьехамчаша беча балха. 17 шу да скважинаш-та капитальни ремонт ечта коммуниста Гречане профес-си а хинна дIаотта. Из тIех-дика бурувдеттар, бригади совета доакъашхо ва Ах шу хьалха къона кегий нах Функ Борисе Крюков Валентинин бахькар бригале болх бе. Анатолий Григорьевича пар-на гIо де лаьрхIар. хIанз уж бIубенна говзала къайленаш йовзийташ ба.

Буткевичаз богашта «цIен кана» оал буровой Iодежар хьалдежар, еха инструмент—дерригa а цун-на шийн ханнахьа гу. Обществ-венни гIулакх шийгарчул лакхагIа доаттаде Iомабу цу 31 шера «Октябрьнефть» НГДУ къахьийгача йоккха производственни опыт йолча говзанчас къонахбараш.

Коллективa дикагIбараш бувцача хана цIераш на йоахаш бета йиш яц къа-хьегама ветеран бригада со-вета доакъашхо В. Я. Кон-дратенко, бурувдеттар В. А. Королев, моторист А. Н. Ко-нарева, повар З. П. Яклоб-кова, иштта кхыбараш.

Нийсъенначa коллективаех оал шийн юхь, оамал йолаш я из, аьле. Из дерригa а долаш я А. Канайчева бригада а. Коллектив цхьа барт болаш. цхьаннена эш шача шоллагIвар гIо дерг-долаш волаш хилар хьагой-тар цкъа Iай № 200 йолча скважине болх беш хиннача хана. Транспорт йоцар ба-хьан долаш вргIанарa вахта балха ара на йоалаш Зисар. Бакъда, буровой болх беш хинна смена дIаяханзар. Из санна йолча коллектива цхьанкке а хIама хала дац. хIана аьлча уж «ЦаI мас-санена тIехьа массавар а, цхьаннена тIехьаI» яхача коммунистически принципа-гIа къахьегаш ба.

Коллектива кулгалхочун дакъа доацаш дац цигара кьал а. А. Канайчева йоах: «Со хьалхарча дакъе кол-лектива доакъашхо ва, хIаь-та цуи кулгалдала хьа сий дьдале. хьо дерригa а хьа а моллагIйолча операцех кхе-та а декхарийла ва.

А. ЛАДИК,
«Грознефть» объедине-не НИС-а социалистиче-ски яхьа йокхагIйола инженер.

ширене а тIехьа Карл Маркса «сийлахь - воккхачa Iил-ман коммунизмана лард ел-лачо», яздаьд, доале латтар къахьегам болаш йолча об-щество дунен халкъашта юкъера принцип машар кург-ба, аьнна.

Тахан советски Iилманхо-ша - обществоведаша мол-лагIча даькъа — философе е историе, политэкономе е ли-тература, права е дунен хал-къашта юкъерча отношений даькъе болх бой а — уж бер-ригаш а — кхолламаш деча, адамлен овлангара хьашташ юкъара хилар, кхоанен бо-ла тешам чIоагIбеча миро-воззрене вихалаш. Тешам хьдда бац яхилга хулий цу-нах, кхоане миччa бесса хил-ча а царна бе-башха хеташ яхилга вий из? Дакне а дац. Машар бахьан долаш къов-сам а лоаттабеш, вай масса-не а вIалла аьттехьа эггаре тIехьарча вргIанца а доацаш къоасам лоаттабу воай цIа-гIа машара хьалашка комму-нистически общество хьалъя-ра хьалаш Iалащдар духьа, социалистически содруже-ства мехкашка социализм хьалъяра гIулакха бIубенна-гIа бахар духьа.

Цхьаькха да лоархIаме: хIанзле Iоадаь даьначa ядер-ни герза эккхамо лаьттан тIа дийна мел дола хIама а дерригa Iелам ше а хIалакде тарлуш йолча, бIаьи милли-ардаш доллараш сихдаь гер-заш хьадарга дIаухийтача (межа, дешанза, цхьаккха тайпа медицински новкъо-стал доацаш бIаьи миллион-наш нах болча) вай хана ма-шар бахьан долаш тIагIерт та лоаттабу къовсам естест-венни платформа я халкъех долча геттара дуккхача ада-мий, массе тайпарча общест-венни гIозарий, сов бе-бе по-литически уйлаш йолаш бол-ча наьха киваш вIашагIтоха-ра. ТIемех машарех овланга-ра проблема къоастаеча хана социализма арахьарча поли-тико цхьан ханне хьалхадоах классови а, общедемократи-чески а хьашташ, ма дарра аьлча, дукха а дукхагIа долча адамий хьашташ. Цу тайпнара, шийн хана В. И. Ле-нина аьнна бар а деш: «Эггара дукхагIа демократи гойтер тIемахи машарахи долча керттерча дешаца хи-ла деза» (ПСС, т. 40, оагI. 92).

Наьха хьаькъалаш бахьан долаш. шийн маIанца диллачи глобальни болча кхерама масштабаш а хIаьта иштта из юхатохара, юстара кхосса-ра йола торонаш а хIаране сакхетам чу юшаар духьа лоаттабеча сийлахь - боккха-чей цхьа моллагIча тайпара боацачеи къовсаме, цхьа мол-лагIча тайпара доккха а доацаш, тIехдаьнна доккха дакъа лаца дезаш а лоаца-лургдолаш а ба дунен Iилман-хой. СССР Iилмай Академе шийн аьллех, шийн шеррача дунен халкъашта юкъерча бухаехех пайда а̣ц машар ло-рабара тIехьарча Iилманхой болама гIо дара. Дагадохий-тарга аз, белттала аьлча, 1981 шера бIаьстан юхье тIа-ийца «Дунен Iилманхоашка» даь кхайкарал: кхыча мехкий Iилман деятелаш боккхийча советски Iилманхоша цу тIа тIахьийхар дунен халкъашта юкъера кхохкам чIоагIагIа кIаьдбар духьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа ла-царе. Ядерни катастрофа кхерам халкъашта тIера дIа-баккхара тарлуш мел дола хIама делга—иштта дир вай тIахьехама керттера маIан.

ДIадахача шин шера кхы а актуальнегIа а хинна дIа-эттад из декхар. Из доаш боккъонца хоаддадаь белгал-даьккхар карарча, 1983 ше-ра апрель бетта «Дунен бер-ригача Iилманхоша даьча кхайкарал» тIа. Цунна кIал гIоала дIаяздаь латт совет-ски Iилма дерригача доа-къошнарча авторитет йок-кхагIа йолча викалий бIаьш кулгаш. «Адамлена хьал-хашкара Iилманхой историче-ски правственни декхар» лоархI цу тIа хIара Iилманхо-чо мичахьа даха деза дуне—адамаца вIаши хIаландь цоеш дIадахара кхерам тIа-гухсача герза керда тайпаш хьадартахьа даха деза е сих-даь хьадеш латтача гераш-та доазув оттадаргахьа. гер-заш дIадахаргахьа даха деза кха уйла шийна цхьа мол-лагIча тайпара херка ца Iеш. цу хоржама хьакъехьа цIена-ча дет тIарен хоадамболлашн заявлени яр а.

«Кхайкарала» кулгаш мел яздаьрий хоржам, массанена а хетар дIаьта кулгаш яз-даьрашта тIадиллача берри-гача советски Iилманхой хор-жам шин тайпара кхетабеш хила йиш яц. Ядерни гера дIадаьккхар, тхона массанена а хетачох, «паччахьалкхена-шен халкъашеи боккъонца йо-ла кхерамале Iаланшъертйо-лаш бола алкха ше ца! мара кхы боаца викъ ба».

Петр ФЕДОСЕЕВ,
академик, СССР Iилмай Академе вице-президент.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Вежарашха долча мехкий агентствана хоамаш ду

АВТОМОБИЛА ЛАЬРХIА «ПРОТИВОГАЗ»

Чухьа летаьлча двигате-лашка яьга газаш цIенъ-еча устройствашка катали-затора меттел кийнца дIа-йодаш йола химически сое-динени хьаьнй Болгаре. МПБ-11 аьнна цIи тиллa йо-ла из соединени хьаяра хьал-хагIа дезем кIезигем дола платина дIаахийтача метте. хIанз пайда эц алюмине, цIаста, кобальта окисах.

Кердача катализаторо Iа-лашду яьгача газех йоахка зуламе продукташ цIенъяь дIакъоаствелга.

Цу катализатора ларда тIа хьаьнй дизельни двигателаш-ка яьгача газех йоахка зен-ме продукташ а дIакъоаста-ергйола нейтрализатораш. Уж хIанзе а тедкай «БелАЗ» яхача 27 - тонни советски самосвалаш тIа. Тохкам баьчул тIехьагIа хьахинна-раша хьахьокхачох, уж ди-ка чакхъаьлинай яьга газаш цIенъеш 1200 сахьата болх беш, е автомашинаша 20 эзар километр никъ беш.

«Рекорд» яхача, помеще-нешта чухьа болх беш йолча автокараш тIа уж устройст-ваш тохача хана гучадаьлар, цар чу Iайна зуламе газаш лийрхIачул дукхе а кIезига-гIа хилар. Стражица яхача городерча автомобильни ра-диатораш еча заводо хIанз бIарччача шера серийно хьаю цу тайпара «противо-газаш». 1983 шу чакхдоа-лаш Софии, Пловдива, Бур-гаса, Русе общественни тран-спорте дизельни двигате-лаш латтача ерригача авто-бусашка, ерригача болгарски таксомоторни паркашкарча «Волгеи» «Ладеи» яхача легковой автомобилашка ла-лаергья уж.

Стоян СТОЯНОВ,
болгарски журналист.
(Софии-пресс - АПН).

◆

МЕТАЛЛАШТА ОБРАБОТКА ЯРА КЕРДА МЕТОД

Габроверча Лакхехьарча машинно - электротехниче-ски институтерча болгарски Iилма - производственни пред-прияте специалисташа тола-ме юкъейихьай металлаш-та гидропластически обра-ботка яра метод. Из дIаоттарь гья классически способа — тедара меттел. Керда метод юкъейоалаю чухье геттара шаьра йола цилиндраш хьа-еча. Из юкъейоалаярна тIех-дика хул хьаю материалаш, массехказа лакху къахье-гама овсарле энерги мате-риалаши 30 процент кхоь. Кердачa методах пайда эц иштта Ямболерча гидравли-чески элементий комбинате а хIаьта иштта Старо-Загоре-ра «Червоно знаме» яхача, Ловечерча «Балкан» яхача заводашка а.

Христо МИНЧЕВ,
болгарски журналист.
(Софии-пресс — АПН).

■

ПЛАСТМАССАХ ДАЬ ТIИЙ

Пластмассах хIамаш еча болгарски город Кнежерча заводе пластмассах тIий даьд. БархI метр дIаьха, ялх метр шера, 20 тонн деза да из, 1000 тонн мухь хьаллов цо. Софийски округе вIа-шагIдоллартга пластмассови тIий.

(Софии-пресс - АПН).

Де лерхIар—дукхача наьха спорт

Московски Олимпиада йол-ча хана интерийски атлетаIа аьча выступленеша мехкар-ча дукхача наьха спортацара безам юхабаьккхар. Спортни-ки къовсам чIоагIа ира бар, хIаьта а континента боккхагI-барех болча мехкара къаман сборни команда Москвера цхьаккха медаль а йоацаш цIаяхар.

Цу гIулакхо спортивни ор-ганизацей кулгалхошка про-паганда гIулакх цIенхаштта тоадайтар. социалистически мехкий лакхерча класса спортсменаш кийчбара опыт Iомайтар. Соакха Австрале хиннача содружества Лоаза-раш интерийски массехк спортсмена совгIаташ делар. Царна юкъе ба опытни со-ветски специалистий хьалх-ленца Москве чIоаттIа трени-ровка а я Локзарашта на-къабаьхкараш.

Спорт шерра дIайоаржая-ра, атлетий говзал лакхъяра новкъостал деш хургья 17 къаман спортивни ассоциаци хьаяра хьакъехьа тIаийца правительственни решени.

Александр ТИМОХОВИЧ,
АПН соб. корр.

Лагос.

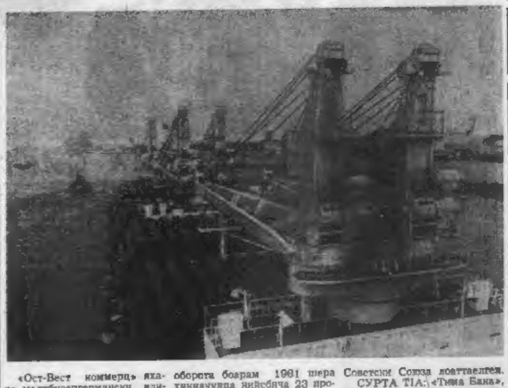

«Ост-Вест коммерц» яха-ча малхбузенгермански вли-ятельни экономически жур-нало деча тешалах, ФРГ доал деш дола гIозараш чIоагIIа хьашт долаш да СССР-ца торгови гIула-кхаш дегIадоаладара. Алхха дIадахача шера советско-малхбузенгермански товаро-оборота боарам 1981 шера хинначунца нийсбича 23 про-цент лакхбенна6.

Шин оагIонна юкъе цхьа-на леладеча гIулакхий йок-кхача масштабагIа йолча пер-спективни программашта юкъе йоагIа, масала, ФРГ-на советски Iалама газ лоаттвел-ген йоккха диаметр йоль малхбузенгермански турбаш Советски Союза лоаттаелгеи.

СУРТА ТIА: «Тима Бака», Мурмански форда параход-ства кердача кема, борта тIа — СибарегIа — Малхбу-зен Европа яхача юллаш лат-тача газопровода лаьрхIа йо-ла ФРГ-ара турбаш.

С. ГОРСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОЛЬШАНА ДУХЬАЛА КЪАЙЛАГIА БАЬ БАРТ

«Дуккха ха хьалхагIа денз американски администрацеи дуккхача кхыча малхбузе-хьарча паччахьалкхений кул-галдеча гIозарийи оагIонга-хьара гIоьвси хьулабанзен бо-ла виз тIалоаттабеш йола объект я социалистически Польша. Боккхача низаца, хаддаза, цхьанна а тайпара могаеш йоацача приемашца лоаттаю халкъа Польшана духьалара политически, эко-номически, идеологически аг-ресси. Американски прези-дента Рейгана духхьал шийна дIатIайийцай суверении польски паччахьалкхенла тийшача балхагIа лелаеча дукхача акцейи кампанейи режиссура, хIаьта из гIулакх ше, хIанзарча дунен хал-къашта юкъерча отношенеш-ка диллача, цхьанна а хIа-мах доаш ца хетилга да. Дух-хьал из на экономически «санкцей», ПНР-ца тор-говле аьттуа дукхагIа болаш йола режим юхасоцаярах йо-ла решени тIаьцар, кхыдола дискриминационни гIулакхаш леладар санна йолча моста-гIала активни инициатор. Цар лерхIар — мехкара халонаш алсамъяхари хьал кегадари. Цхьабакъда, цунца чакхйоа-лаш яц вIашагIкхийттача Штатий планаш, капитализм юхаоттае гIерт уж хьалхагIа польски лаьттан тIен цул тIе хьегIа кхыча малхбузеневро-пейски мехкашнен.

Империализмо Польски Халкъа Республикана духьа-ла лоаттабеча психологиче-ски гIема тайп-тайпара аспек-таш хьагучайоах Тбилисе «Мерани» яхача издательст-ва арейй меттала арахийца-ча «Польшана духьала къай-лагIа баь барт?» яхача книжко. Цуи автора — исто-рически Iилмай доктора Г. Н. Вачнадзес хьагучабоах хал-къа Польшана духьала Малх-бузен къайлагIара барт вIа-шагIбелларaш, эггара хьал-ха США, вай кхайкаю кхе-там чу боацача, Европа пач-чахьалкхений бIарччача группера реальни социализм дIаиккха гIерташ дола шоай гIулакхаш ПНР-ца дIа-доладелга чIоагIIа ловш [illegible]

Авторо [illegible] вIашагIбехкача малхбузе-хьарча центрашка кийчъьлча «сценарешна» гIолла дерригa халкъ хIалакьхургдолча ПНР дIакхоачаяь йола 1980 — 1982 шерашкара событеш цу мехка дегIа мицта кхай. Ма-лаш бар керттера ролаш лоьвзаьрaш? Уж даьра бар социализма моастагIий, контрреволюционeраш Яцек Куронь, Кароль Модзелев-ский, Адам Михник, Анджей Гвязды, Лешек Мочульский, «Солидарноста» байракха кIал а этта духьала бийина кхыбола КОС-КОР и «Шийн лоIамеча Польша конфедера-цин» яхача антисоциалисти-чески группировкай активи-сташи кулгалхойи. Долла хIама тергалдеш оттаяь пла-наш, Iаьдал дохадарaн соци-ализм дIаяккхарaн хьалхагIа денз кийчъяь концепцеш хиннай цар.

Эггара хьалха цар къовса-мо бIарге лаьцар экономика яр. Леладаьр из мельяра тIадерзадьи паччахьалкхен строя структурана атакаш яра йола трамплин а хинна дIаттан дола практически гIулакхаш чакхдоахилга дар. Цул тIехьагIара этап — Польски вIашагIкхийттача болхлой партена, цуи кул-галхошта, обществе пунта хьалхле йолаш долча гIула-кхашта тIахьожжаяь атакаш елга. МоастагIий хьаллаьцар, массаза а из хулаш ма дар-ра, классови лозунгашта меттел социал демократиче-ски хабараш доладаьча реви-зионисташа. ТIа-тIа чIоагI-луш яр партена, паччахьал-кхен структурана духьала уж йохаяр духьа еш хинна атакаш. «Солидарноста» штандарташта кIал вIашагI-кхийттача социализма моа-стагIаша къовсама цхьаькха фронт а хьайийллаяр: ПНР союзнически декхарех гIертар уж, хьалхье а еш, хьаллоат-тайора антисоветски уйлаш, социалистически содружест-ва воких мехкех гIертар. Малхбузен тийшача балха центраш халкъа Iаьдала ду-хьаларча къовсама «сцена-решна» польски контррево-люци Iалашъяь Iацар. «Со-лидарноста» шерагIа ка-хьарча «соггIатаи» ухар [illegible] капиталисти-чески мехкашкара: текст ебаеш йола 104 аппарат, 22 фотокопировальни установка, 12 оосетни машни, кхыйола полиграфически оборудова-ни, радиои телеи аппаратура, автомобилаш. хIаьта массе тайпара подрывной хьнсале-ра печатни фотографиче-ски материалаш хийца укхаш ма ярий. Кхычарел ка-маьршагIа хиннай США Центральни разведуправле-неца гIулакх деш йола АФТ—КПП яха американски профобъединени. Цо Польше хьачуяйтай Iалальмате дукха типографски оборудовани, «Солидарноста» керте латта-рашта американски долла-раш кIезига ахийтадац.

Книжка тIа анализ ю хал-къа Польшана духьала бIеха болх баьчея хIанз а тIехьа беш йолчея малхбузен прес-са, «Свободная Европа», «Голос Америки», Би-Би-Си, «Немецкая волна» яхача радиостанцеша шерра чакх-доахача диверсионни гIула-кхий. Гучадаьнначох, США-с къахьегар бахьан долаш юкъарчал доашаш польски кризиск юкъевза нийсъелар Германе Федеративни Рес-публика а. Гаргара лоалахо ше хиларах нийсъенна а на Iеш, массаза а польски хин-нача а дунен шоллагIа тIом чакхбаьнначул гIехьагIа шоай законни даьга — поль-ски паччахьалкхенга кхаьча-ча в 1945 шерага кхаччалиа баьхача ши миллион нем-пашта юкъе реваншистски хьагI искусственно михьаръ-яхарах а.

Социализма мехкашта ду-хьала керда антикоммунисти-чески поход йолае дагадеха-рашен чакхйовккхаш хинна-рашен къайлагIа баь барт боха а боагIаш бехар. Ехар социалистически Польше ка-питализм юхаоттаяра окса-мал дехьа боньоица кийчъяь хиина план а. Цхьабакъда, диллa дагIац Польшерча ан-тисоциалистически низаша гераз Iодилла ца хилар. Малх-бузехьарча шоашта доал де-рий указанеш кхочаш а еш, контрреволюционни подпо-лья планаш уттаю йIаьхха-ча хана социализмана. ком-мунистий партена, халкъа Iаьдала духьала къовсам лоаттабара.

Илья МАСЛЕННИКОВ,
(ТАСС).

Мозамбика Халкъа Рес-публика партии правительст-ваи чIоагIIа бIубенна я керда общество хьалъяра даь-къе боккха лоархIам болаш йолча къоначе тIехьенах. Мехка къаман реконструкци яра процесс чоалханеча хьа-лашка чакхйоакхаш я. Ду-нен халкъашта юкъерча им-периализма къовсам лоатта-бу Африка шоай лоIамерча паччахьалкхенашта духьала, уж гIерт фуннагIа даь а НРМ социально - экономиче-ски дегIаяра духьале е. Мо-замбикски револющe моаста-гIаша саботаж ю, гуччахьара тIема провокацеш, дивер-сеш ю, цунна карагIдуала гIулакхаш дохаде гIерташ. Халкъа Мозамбика кагий нахи мехкарийн хьинаре даа-къа лоацаш ба мехка терри-ториальни бIарччал, шийн лоIамен паргIатеи хилар ло-радара гIулакха юкъе.

СУРТА ТIА: революцена карагIдаьна гIулакхаш ло-радеш вар.

В. МАСТЮКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОТТАГӀАЛА СЛЕТ

Укх деношка Грозненча В. И. Ленина цӀерагӀча майдан тӀа хилар Нохч-ГӀалгӀайчен пионерий доккха цӀей — из яр вай республика пионере 60 шу дизара хетаръ йола тайп-тайпарча кулгговзалех йолча пионерски отрядий слет. Вай республика тайп-тайпарча районашкара пионераш — къона филателисташ, техникаш, санитараш, тимуровцаш, кидовцаш хиъна Ӏацар слете вӀашагӀкхийтараш, цул совгӀа Грозне баьхкабар вошал долча Къулбаседа-ХӀирийчен, Дагестана, Украинерча Херсонски областа пионераш, баьхкабар Нохч-ГӀалгӀайчен пионере юбилейна хетаяьча слете даакъа лаца, кхы тӀа а доттагӀал чӀоагӀде. Из ниттта хила а хилар.

ЦӀе галстукаш ухкача, гӀоздаьнца деган долча тахайарча пионерашта юкъе го йиш яр дукха бӀаргадайна, дукха лайна бола хьалхара пионераш, кховзткъа шу хьалха республика хьалхара пионерски организаця вӀашагӀйоллаш цун мугӀарашка дӀаайттараш. Царех вар Шадиев Хьатой Сулейма, Селицева Людмила Ивановна, Аткаева Нефисат Юнаевна Тасуев Султан Микаилович. Могильницкая Нина Александровна, кхыбараш.

Слета доакъашхоша зиэаш дехкар В. И. Ленина памятника юххе, цул тӀехьагӀа шоай слет дӀахояхьа дага баьхар Чишкерча «Лоаман фоъ» яхача пионерски лагере. ХӀаьта цига хиннача торжественни динейке слета доакъашхой цӀейца даькъала а бувцаш къамаьл дир ВЛКСМ обкома секретара В. Ф. Петровас, республика просвещене министра С. М. Мовтаева, кхычар.

ДӀадоладелар тайп-тайпарча говзалех йолча пионерий отрядий хьажар; къонача техникашта гойтар шоай кулгашца хьадаьча кезай макеташ, машинаш, филателисташа кийчйир маркай выставка, яхье баьлар къона санитараш, наькъашка дӀа-хьа лелара тӀехьожам лоаттабу къона инспектораш.

Дукха кердадар, пайдане дар дайзар берашта лагере даьккхача массехк дийнахьа, хӀаьта керттердар — боккъонда дола доттагӀал хоттаделар царна юкъе.

СУРТАШ ТӀА: слета доакъашхой.

З. БАТЧАЕВА суртащ.

Музеяши кагирхойи

Город Грозне хилар «Кагирхошта коммунистически кхетам луш музеяша бу болх дӀахо а эргабоккхаш тоабарахь» хетаръ республика паччахьалкхен а общественни а музеяй болхлой конференци.

«Кагирхошта советски халкъа революционни, тӀема, къахьегама традицеех кхетам луш музеяша беча балха лоаркӀамах» конференце дийцар Нохч-ГӀалгӀай республикански краеведчески музея директора Ф. И. Кудусовас. Шийи доклада тӀа цо доаладир укх тайпара масалаш: тӀеххьарча пхийтта шера музее ухаш бола нах 1,5-зза дукхагӀа хиннаб, 2,5-зза дукхагӀа я еш йола экскурсеш. Дукхьал дӀададахача шера музее хиннав 145 эзар саг, чакхъяьккхай 3924 экскурси.

Музея йоккхий тоонаш я боккъонца йолча материальни памятникашца вай халкъа сийлахьча революционни, тӀема, къахьегама традицешта пропаганда е.

Музея беш бола Ӏилман сердалон болх дукхагӀча доькъе латт дукха нах юкъеозаш еча экскурсех. Музея Ӏилман болхлоша партийно-политически дешара, комсомольски политпросвещене дешара ладувгӀархошта, вузий студенташта, КПСС истори, СССР истори, географи, биологи Ӏомаеча школай, ПТУ дешархошта лаьрхӀа чакхйоах обзорни а тематически а экскурсеш. Ниттта пайда эц дӀа-юха лелача выставкех. Цу тайпара, дӀа-юха лела выставкаш я республикански краеведчески музея филиалашка: Аргунерча, Джайрахерча историко-архитектурни музеяшка. Мужечарча Г. К. Орджоникидзе музее-цӀагӀа, Советское яхача юртарча А. Шерипова музее-цӀагӀа, Фуртоуг яхача юртарча Г1. Ахриева музее-цӀагӀа, Назранерча тӀемен къахьегама сийлени, Старогладовскерча Л. Т. Толстоя музеяшка.

Краеведчески музея кастъкаста кийчъю значокаш, буклеташ, плакаташ.

Укх деношка музея хьаьший хилар Советски Союза Турпал И. Ф. Сергеев, Социалистически Къахьегама Турпал Н. И. Ведерников, вай республике эттара хьалхарча пионервожатех цаІ хинна А. З. Одинцов, кхыбараш.

Школьникашта а кагирхошта а лаьрхӀа цига чакхйоах «Къонахчала урокаш», «Ийдалача наІарий денош». № 12 йолча ПТУ база тӀа болх беш я краеведчески знаней лектори.

Ниттта дӀа-юха дела музей а я краеведчески музее. Ахкан хана из хул пионерски лагерашка, юрташкарча культура ЦӀеношка, школашка.

ЛоархӀаме а бехктоккаме я декхар да П. З. Захарова цӀерагӀча изобразительни искусствий республиканская музеяна хьалхашка латтар а — кагирхой дегашка искусства цара безам совбаьшхар, уж искусствана юкъеовар. Кагирхошта эстетически кхетам луш мадегӀча формаех, методех шоаш пайда эц дийцир изобразительни искусствай музея йоккхагӀа йолча Ӏилман болхлочо Р. А. Алероевас.

Дукха ха йоацаш шоай балха юкъейоалаяьй цар укх тайпара форма: дешара заведенешка дӀалохийт керда хьайийллача выставцаех, хургйолча мероприятеех дувцаш дола, музее хьехаш дола кадахаташ. Музея Ӏилман-сердалон балха юкъейоагӀа экскурсеш, лекцеш, беседаш, консультацеш. дӀа-юха лела выставкаш кийчъяр, художникашца вӀашагӀкхетараш чакхдахар.

Апрель бетта музея тӀаэц бераш. Цу бетта чакхдоаккх берашта лаьрхӀа дола изобразительни искусства Еррингсоюзни кӀира.

Кхуаш йоагӀача ӀехьенНа коммунистически кхетам луш шоай музеяша беча балхах дийцар конференце Назранерча тӀема а къахьегама а музея йоккхагӀйолча Ӏилман болхлочо М. Зангиевас, машиннаькъахой революционни, тӀема, къахьегама музея заведующе И. Г. Саньковс, художника, Бухенвальда тутмакх хиннача Л. И. Царицынскс, кхычар.

Н. АЛЕКСАНДРОВА.

Чакхдоалаш латт аргӀанара дешара шу. БӀаьш бола вузаш, юкъера - специальни, кхыйола дешара заведенеш чакхъяьха къона специалисташ балха гӀоргба вай республике тайп - тайпарча предприятешка, учрежденешка, организанешка. Цхьачар дӀахо а дешаргда.

Ниттта дӀахо а медицински дешар деша яха уйла йолаш я Нохч-ГӀалгӀай республикански медицински училища медсестрински отделене укх шера дийша йоалаш йола Муталиева Юсапа Зарема.

Алхха пхиъ мара оценка йоацаш дийшад цо кхаь шера, цул совгӀа училища профкома член хиларах тарра из хиннай культмассови болх лелабеш.

Заремас дика дешаш санна дика дӀахьортба аьнна хет ше хьалаьна вахара никъ — наьха унахцӀено лораяр.

СУРТА ТӀА: медицински училища дешархо, отличница З. Ю. Муталиева.

Деша дувла!

Академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Къахьегама ЦӀеча Байракха ордена грозненски мехкдаьтта институто дӀаххайкаду 1983 — 1984 дешара шера сайрийнарчен заочни факультетанна укх специальностех деша студенташ дӀачуэцар хилар:

— **Геологи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разведка яр** (лоаман инженераш-геологаш) — заочни дешар.

— **Пайдане овхкалаш доахка моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш** укх специальностех: скважинаш тахкара геофизически методий специализацегӀа (горни инженераш-геофизикаш) — заочни дешар.

— **Мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дӀаболабера технологи цига комплексни механизаци яр** (горни инженераш) — заочни дешар.

— **Мехкдаьттаи газеи промыслай машинаши оборудованни** (инженераш-механикаш) — сайрийнарен заочни дешар.

— **Химически производствай машинаши аппаратиши** (инженераш-механикаш) — сайрийнара дешар.

Лоаман балхашта электрификаци а автоматизаци яр (горни инженераш-электрикаш) — сайрийнара дешар.

— **Химико-технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр** (автоматизацена бола инженераш) — сайрийнара дешар.

— **Мехкдаьттеи гази чакхъяккхара химически технологи** (инженераш химикаш-технологаш) — сайрийнара дешар.

— **Керттерча органически нефтехимически синтеза технологи** (инженераш химикаш-технологаш) — сайрийнара дешар.

— **Промышленни гражданни гӀишлоньяр** (инженераш-гӀишлонхой) — сайрийнарен заочни дешар.

— **Мехкдаьттаи газони промышленноста экономикеи организаци**, укх специальностех: мехкдаьттеи гази чакхйоахача промышленноста экономикеи организаци, мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста экономикеи организаци (инженераш-экономисташ) — сайрийнарен заочни дешар.

ШИН ПОТОКАГӀА ВӀАШАГӀТЕХАЧА ОБЩЕТЕХНИЧЕСКИ ЗАОЧНИ ДЕШАРА СПЕЦИАЛЬНОСТАШ:

Машиностроительни — «Машиностроенеи приборостроенеи» специальностий группа.

Энергетически — «Электронни техника, электроприборостроени, автоматика» специальностий группа.

Общетехнически дешар хьех эттара хьалхарча кхоь курсе. Уж курсаш чакхъяьхачул тӀехьагӀа студентий дӀахо деша йиш я шоашта хьашт дола специальность йолча вузе дийнахьарча е заочни факультете. Уж студенташ кхыча вузашка дӀаухийтаргба общетехнически факультетий хьакъехьарча Положенега хьежжа.

Сайрийнарчен заочни факультеташка деша дӀаэц маӀа нах е кхалнах а моллагӀа ха йолаш беле а, чакхъяьккха юкъера образовани а яле, халкъе боахама тайп-тайпарча доакъошка болх а беш, практически балха тӀа ше метаргӀолаш болхло хилар дӀахьекха а деша дӀаотташ луш йола экзаменаш толаме дӀаенна а бола нах.

Сайрийна деш укх специальностех: лоаман балхашта электрификации автоматизации, химико-технологически процессашта автоматизации комплексни механизации, мехкдаьттеи гази чакхъяккхара химически технологи, керттерча органически мехкдаьтта химически синтеза технологи, заочни деш укх специальностех: пайдане овхкалаш доахка моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дӀаболабера технологи цига комплексни механизаци яра, дӀаьц чакхъяьккха юкъера специальни, юкъера профессиональни, юкъера профессионально-технически образовани йола е вузе дешара хержача, хӀаьта ниттта цунна тара йолча специальностагӀа болх беш бола нах.

Сайрийнарча факультете деша болхаршарна заявленеш дӀайо 20 июне денз 31 августе кхачалца, заочни факультете 20 апреле денз 31 августа кхачалца. Деша дӀаоттара луш йола экзаменаш укх шера — 11 августа денз 31 августа кхачалца (хьалхара поток), 1 сентябре денз 10 сентябре кхачалца (шоллагӀа поток).

Деша дӀаэцара боккъонаш ерригачъ вузашка ерш санна я.

1983 шера института сайрийнарчен заочни факультете деша дӀаоттача хана экзаменаш дӀаялара кхы а Ӏотӏатеха условеш.

Юкъера школа чакхйоаккхаш дошо медалаш енна е юкъера специальни дешара заведени е юкъера профтехучилище тӀехдика дешара диплом эцаш чакхъяьккха нах «мехкдаьттаи газеи промыслай машинаши оборудованни», (сайрийнарен заочни дешар). «**Мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дӀаболабера технологи цига комплексни механизаци яра**» (заочни дешар) яхача специальностех деша сайрийнарчен заочни факультеташка дӀаоттача хана телашйола экзаменаш йоацаш деша отта боккъо йолаш ба, хӀаьта юкъера образовани яккхарах долча документа тӀа юкъера лаьрхӀача 4,5 баллал кӀезигагӀа йоацаш оценкаш йолаш а математиках яздеши дувцаши шин экзамен 8 баллал кӀезигагӀа оценкаш ца йоахаш дӀаенна бола нах юхейиса шин экзамен дӀаяла ца езаш мукъабоалийт.

Хьалхарча шин экзаменах дика оценкаш а яха бакъда 9 балл хилла уж еце йоагӀ-йоагӀача специальностех деша дӀаэцара боккъонашка лаьрххӀача тайпара дӀахо экзаменаш дӀалуш а юкъарча конкурсе даькъа доацаш а хургба абитуриенташ.

Юкъера дешара заведенеш «тӀехдикеи», «дикеи» оценкаш йолаш чакхъяьха, юкъера образовани хиларах долча документаш тӀа юкъера лаьрхӀача (округлени йоацаш) 4,5 балл а кхы, лакхагӀа а йолаш бола нах, укх специальностех деша болхаш бале: геологи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разведка яр (заочни дешар); пайдане овхкалаш доахка моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш (заочни дешар); химически производствай машинаши аппаратиши (сайрийнара дешар) институте дӀаэцаргба хьалхара шин экзамен дӀаялара хьежжа. Специальностех, математика (яздеши дувцаши), лакхехьа хьоахьарча вокх специальностех 9 баллал кӀезигагӀа йоацаш оценкаш хулеи.

Мехкдаьттеи гази чакхъяккхара химически технологи (сайрийнара дешар) **керттерча органически нефтехимически синтеза** (сайрийнара дешар) яхача специальностех деша дӀаотташ бараш дӀаэцаргба химех дувцаши математиках яздеши дӀаенначa экзаменашка хьежжа, нагахьа санна цига 9 баллал лохагӀа йоацаш цар оценка йоаннхе. Цу категорегӀа бола, хьалхара шин экзамен дика дӀаенна, бакъда 9 баллал лохехьа оценка яьнна абитуриенташ дӀахо экзаменаш дӀалуш а юкъарча конкурса юкъе даакъа лоацаш а хургба.

Института адрес: 364902, г. Грозный, ГСП-2, пр. Революции, 21. Грозненски мехкдаьтта институт, приемни комисси. Тел. 2-18-15.

Ахка-бераша сакъерда ха

ХьатӀакхоачаш латт ахка—бераша салоӀа ха. Укх деношка пионерски лагерашка урагӀйохийтаргья байракхаш, екаргья горнаш, хоза иллеш. Карабулак яхача болхлой поселке улла «Космонавт» яхa пионерски лагерь кийча я бераш тӀаэца. Цига капитальни ремонт яьй, йиъе а корпуса тховнаш товдаьд, ийнаш хийцад, басар хьенхад, кӀир тӀехай ,товяьй ахканара клуб, бассейн, душевойш. Ниттта дика кийчъяьй кухни а. Белгалданкха дела, лагера лаьрхӀа керда маьнгеш, шкафаш, истолаш, гӀандаш, метта поартал, тайп - тайпара ловзоргаш ийца хилар а.

Хьинаре къахьийгар лагерь товеча «Сунжанефть» НГДУ ремонтно-тӀишлош еча участка болхлоша М. Плиева, А. Кравченкос, И. Рыбалкос, Ю. Соболева, Е. Куличенкос, А. Магильнаяс, кхычар.

Лагера начальникаца Л. И. Жиглинаца корпусашка, коа хьожаш чакхдаьлар тхо. ДӀамел хьежача хоза, сапаргӀата яр.

Берашца болх бергбола педагогаш къоастабаьб Воспитателаш хургба Карабулакерча школера опыт йола хьехархой С. Ф. Сидоранская, Л. Н. Андросова, Ю. А. Багратьян, кхыбараш.

Тхъо шу дя «Космонавт» яхача лагера шоай кулговзал гучаяккха, дика гӀулакх ш де, салаӀа пионерашта гӀо ду. Хьайийллача денз лагере салоӀаш хиннад кхоэзар совгӀа бер.

— Лагерь кийча я. Людмила Ивановна, малагӀа лостим болаш хургба ха безам бар са берашца бергбола болх? — хетт аз лагера начальникага.

— Оаха дукхагӀа йоакхоергьяраш да: спорт, берий кхоллам, къахьегам. ДӀацхача шерашка санна тха девизаш хургья: «спортсмен ца хуле а физкультурник хила деккхарийла ва, кӀеззига а кулга товзал йолча берий кхоллам детӀакхувларгба, и. кх. дӀ.».

М. ФРОЛОВ.

РСФСР школа заслуженни хьехархо.

КНИЖКА ЦӀЕЙ

Дукха нах гулбелар укх деношка Грозненча С. М. Кирова цӀерагӀча парке. Цига хилар книжке цӀей. Укхаза баьхкача наьха торо хилар республика гӀорбаьнна болча яздархошца, книжни издательства болхлошца, актерашца вӀашагӀкхета.

ЦӀей хьа а деллаш къамаьл дир Нохч - ГӀалгӀайчен Министрий Советерча издательства гӀулакхех, полиграфех, книжни торговлех йолча управлене начальника заместитела Ю. М. Кузнецова. Цо дийцар гулбеннарашта вай мехкарча нала книжка чӀоагӀа дезаш а цар из дешаш а хиларах.

Цул тӀехьагӀа къамаьл даьча Нохч - ГӀалгӀай книжни издательства художественни литература отдела заведующе Г. И. Яблоковас дийцар книжни издательства балхах, художественни, учебни, политически литература арахецарах.

— Дикка теркам тӀабохийт издательства эрсий а доаьол арахьара а классически произведенеш нахага кхачийтара, — аьлар цо. — Вайцига ненатеха арадаьннад Стендала, А. Дюма, кхыча деррнгача дунен тӀа цӀи хеза болча яздархой книжкаш. ХӀаьта хӀанзчул тӀехьагӀа арахеца лерхӀ Грина «Алые паруса», Тургенева «Хьалхара безам» яха а кхыдола а книжкаш.

Каст - каста арахец издательства моттигерча яздархой произведенеш. Масала хӀанз, кепатоха кийчдеш да Нохч-ГӀалгӀайчен халкъа яздархочун А. Х. Бокова «Юрский горизонт» яха, М.-С. Плиева «Хала урхе» яхача романа шоллагӀа книжкаш. Уж шаккхе а эрсий меттала даьхада.

Ала деза, «Юрский горизонт» яхача Бокова повестах М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча Нохч - ГӀалгӀай паччахьалкхен драмтеатра спектакль оттаьв хилар. Цу спектаклера цхьа сцена гойтар гулбеннарашта театра актераша: РСФСР халкъа артиста В Оглобинаш РСФСР заслуженни артиста В. Велогазовеш.

Книжка цӀейна юкъе даакъа лоацаш хилар хӀаьтта Финляндера цӀаена Нохч-ГӀалгӀай халкъа поэтесса, Нохч - ГӀалгӀай яздархой Союза правлене председатель Р. С. Ахматова. Вай мехкарча яздархошца яха, Финляндеи вай республика литература довзийташ хиннай из. Цига хиннача вӀашагӀкхетарех, пресс - конференцеех, цу мехка вай литератураца боккха безам хиларах дийцар цо, йийцар ший стихотворенеш.

Ниттта кӀей хоздеш хилар яздархоша А. Х. Бокова, М.-С. Плиева, И. Минтика йийша произведенеш, дав къамаьлаш, Х. Нурадилова цӀерагӀча драмтеатра актераша Р. Наурбиевеи И. Бековеи дӀаваьхна иллеш.

ЦӀей долаш болх беш хилар книжкай выставка - доккхар.

С. АРЧАКОВ.

КЕРДА ХОАМАШ

СТУДЕНТАШЦА ВӀАШАГӀКХЕТАР

Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета, М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Грознерча мехкдаьтта института, педагогически института комсомольски активашца вӀашагӀкхетар хилар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретара М. О. Бузуртанова.

Цо дийцар республике идеологически болх ништта оттабаь а дӀахьош а ба, къаьстта а кагирхоштеи комсомольцаштеи юкъе. Ниттта цо белгалдаьхар КПСС XXVI съезди, КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш къоачашъеча республика къахьегамхошта карагӀдувлараш.

Студенташа тийннача дукхача хаттарашта жопаш делар цо.

Университета комсомола комитета секретара Г. Сайдаевас ше къамаьл деш дукхагӀча даькъе дийцар ахкан хана студентий гӀишлошъяра отрядашта, бокхамий кхашка къахьегача студенташта хьалхашка латтача декхарех.

ВӀашагӀкхетаре даакъа лаьцар КПСС обкома Ӏилмаи дешара заведенейи отдела заведующе Р. Н. Тимощенкос, ВЛКСМ обкома секретара В. Ф. Петровас.

●

ТЕАТРИ КЪАХЬЕГАМХОИИ

ХӀанз, республика боахамий къахьегамхой тӀатеӀӀа кхашкара балхаш деш болча хана, царна балха тӀа гӀо деш ба культболхлой. Х. Нурадилова цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен драмтеатра гӀалгӀай труппа Назрановски района юрта боахама болхлой культурни хьашташ кхоачашдеш я. Масала, «Назрановский» совхоза кхашна болх берий торо хилар С. Чахкиева «Са кӀаьнк» яхача спектаклага хьажа, цу спектаклага хьежар ниттта трикотажни фабрика болхлой а.

Дика тӀанийцар СурхотӀарча «Маяк» яхача совхоза къахьегамхоша Гольдоне «Шин аьлан Ӏу» яха пьеса а.

Драмтеатра труппа цу районе гойтаргъл М. Карима «ГӀаш лела, Махьмуд», Ибрагимбекова «Парк» яха пьесаш а.

КЕРДАЧА ФИЛЬМА ПРЕМЬЕРА

Нохч - ГӀалгӀайчен пионерски организаце 60 шу дизари Дунен халкъашта юкъерча бераш лорадара дени хетаръ «Обещаю быть!..» яхача кердача художественни фильма премьера дӀайолалу кхоана Грознерча экранаш тӀа.

...Фильма сценарист а режиссер а вола Максаков Вячеслав цхьан хана «Вымпел» яхача московски заводе болх беш волаш дукхача шерашка «Березка» яхача подмосковни пионерски лагере ихав, цига пионервожати, физрук, дукхагӀча хана — художественни самодеятельноста кулгалхо волаш болх баьб.

Цига бӀаргадайнар, зийнар, корадаьр, уйлашка чӀоагӀденна дӀаэттар ларде а лоацаш йзьный автора шийи сценарий.

«Хала бераш» оалаш бола кхелетараш, «е бераш хиннa а ца Ӏеш е кхийна балапза а болаш» бараш ба бунцараш. Из ха йоле кагирхой ба, педагогаша яхачох, эттара дукхагӀа информаци хьаэцараш, сиха цар нравственноста ларда чӀоагӀдураш.

«Березка» яхача лагере даккха лаьрхӀар фильм. Ролаш ловзараш: Владимир Носик, Мария Виноградова, Евгения Сабельникова.

Г. ПИЩАЛОВА.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ИЮНЬ
II ПРОГРАММА

16.55 — «Сийлахь-боккха Даьхен тӀом». Фильм 6-гӀа. «Сталинграда кхехка мотазек».
17.45 — «Сийлахь-доккха датагӀан хьакимца моттиг».
18.05 — Шун книжни полка тӀа. «В. И. Ленин Нохч-ГӀалгӀайчен».
19.05 — «Нохч-ГӀалгӀайча гӀолла».
19.25 — Киножурнал.
19.35 — Закона проект юцаш да тхо. «Балхах бола бехктоккхам кхетабеш яхача» (нохчий меттала).

3 ИЮНЬ
II ПРОГРАММА

17.00 — Дешархошта. Кинопрограмма.
18.05 — «Нохч-ГӀалгӀайча гӀолла».
18.25 — Киножурнал.
18.35 — «Синдо» яхача Илли халкъаран Паччахьалкхен ансамбла концерт.

РАДИО

2 ИЮНЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юрт: гӀулакхаши проблемаши». Хаоттамах бола хоам (гӀалгӀай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.36 — Шахбулатова Ӏадмина иллеши ашараши (гӀалгӀай меттала).
11.15 — «Агитатора дош. Корреспонденции (нохчий меттала).
11.30 — КПСС XXVI съезда соцамаш — вахаре! «Социалистически [illegible]араш. Ништта кхоачаду уж» (гӀалгӀай меттала).
11.45 — Музыка (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Керда Ӏаьдалаш — вахаре!» (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «Илли къахьегами вӀашн уллув дала» яхача цикла передача (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Атенсг» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — Н. Кунгурцев. «Морская душа». Радиопостановка.
19.02 — Мехкарий лирически ашараш.
19.32 — Лопе-де-Вега. «Аьла тӀа дагӀа жӀали». Спектакль (нохчий меттала).
20.25 — Инструментальни музыка.

3 ИЮНЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара Ӏуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.36 — Инструментальни музыка (нохчий меттала).
11.15 — «Кхьо толамаш эсалдоах». Корреспонденци (нохчий меттала).
11.30 — «Коммуниста масал». Беседа (нохчий меттала).
11.43 — Бохихийчарна берех лаьцаI «Деррига а фаьлга чу санна дар». Беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагӀалица ба вай низ». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — А. Платонови А. Твардовскини. «Дог айдемна бола нах». Радиоспектакль.
18.51 — «Са Нохч-ГӀалгӀайче». Концерт.
19.10 — Н. Базоркин. «Безама наьнаши». Спектакль (нохчий меттала).
20.16 — «Тха музыкальни галерей». Иллеш дӀаоаe Я. Мусаевас.

ХЬОАТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грознеи хуьцалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш малхбоалехьара секунде 7—12 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фетара температура республике 24—29, Грозне 26—28 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хуьцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фетара температура буьйсана 10—15, дийнахьа къулбехьа — 18—23, къулбаседехьа — 23—28 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоккхама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехьмой — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05208. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2866.